

IV

(Drugi akti)

EVROPSKI GOSPODARSKI PROSTOR

NADZORI ORGAN EFTE

ODLOČBA NADZORNEGA ORGANA EFTA

št. 125/06/COL

z dne 3. maja 2006

v zvezi z norveškim energetskega skladom (Norveška)

NADZORNI ORGAN EFTA ⁽¹⁾ JE –

ob upoštevanju Odločbe Nadzornega organa z dne 14. julija 2004 o izvedbenih določbah iz člena 27 dela II Protokola 3 k Sporazumu o nadzornem organu in sodišču,

ob upoštevanju Sporazuma o Evropskem gospodarskem prostoru ⁽²⁾ ter zlasti členov 61 do 63 in Protokola 26 k Sporazumu,po pozivu vsem zainteresiranim strankam, naj predložijo svoje pripombe v skladu z navedenimi določbami ⁽³⁾, in ob upoštevanju teh pripomb,ob upoštevanju Sporazuma med državami Efte o ustanovitvi nadzornega organa in sodišča ⁽³⁾ ter zlasti člena 24 Sporazuma,

ob upoštevanju naslednjega:

ob upoštevanju člena 1(2) dela I ter členov 4(4), 6, 7(2), 7(3), 7(4), 7(5) in 14 dela II Protokola 3 k Sporazumu o nadzornem organu in sodišču,

I. DEJSTVA

1. Postopek

ob upoštevanju Smernic Nadzornega organa ⁽⁴⁾ o uporabi in razlagi členov 61 in 62 Sporazuma EGP ter zlasti poglavja 15 o okoljski pomoči Sporazuma,

V dopisu Norveške misije pri Evropski uniji z dne 5. junija 2003, s katerim je bil posredovan dopis Ministrstva za nafto in energijo z dne 4. junija 2003, oba pa je Nadzorni organ prejel in evidentiral 10. junija 2003 (št. dok. 03-3705-A, evidentirano pod zadevo SAM 030. 03006), so norveški organi v skladu s členom 1(3) dela I Protokola 3 k Sporazumu o nadzornem organu in sodišču priglasili spremembi dveh obstoječih shem pomoči, in sicer „Podpornega programa za uvedbo nove energetske tehnologije“ ter „Informacijskih in izobraževalnih ukrepov na področju energetske učinkovitosti“.

⁽¹⁾ V nadaljnjem besedilu Nadzorni organ.⁽²⁾ V nadaljnjem besedilu Sporazum EGP.⁽³⁾ V nadaljnjem besedilu Sporazum o nadzornem organu in sodišču.⁽⁴⁾ Smernice o uporabi in razlagi členov 61 in 62 Sporazuma EGP in člena 1 Protokola 3 k Sporazumu o nadzornem organu in sodišču, ki jih je sprejel in izdal Nadzorni organ EFTA 19. januarja 1994, objavljene v UL L 231, 3.9.1994, str. 1, Dopolnilo EGP št. 32, str. 1. Smernice so bile nazadnje spremenjene 19. aprila 2006. V nadaljevanju Smernice o državni pomoči.⁽⁵⁾ UL C 196, 11.8.2005, str. 5.

V dopisu z dne 16. junija 2003 (št. dok. 03-3789-D) je Nadzorni organ EFTA (v nadaljnjem besedilu „Nadzorni organ“) obvestil norveške organe, da bo zato, ker se je shema začela izvajati že 1. januarja 2002, tj. pred priglasitvijo, ukrep ocenjen kot „nezakonita pomoč“, in sicer v skladu s poglavjem 6 Procesnih in materialnih pravil na področju državne pomoči Nadzornega organa ⁽⁶⁾.

Po več izmenjavah dopisov ⁽⁷⁾ je Nadzorni organ v dopisu z dne 18. maja 2005 norveške organe obvestil o svoji odločitvi, da v zvezi z norveškim energetskega sklada sproži postopek iz člena 1(2) dela I Protokola 3 k Sporazumu o nadzornem organu in sodišču.

Odločba Nadzornega organa št. 122/05/COL o sprožitvi postopka je bila objavljena v Uradnem listu Evropske unije in Dopolnilu EGP k Uradnemu listu ⁽⁸⁾. Nadzorni organ je pozval zainteresirane stranke, naj v zvezi z navedeno odločbo predložijo svoje pripombe. Nadzorni organ je prejel eno ugotovitev. V dopisu z dne 27. septembra 2005 (št. dogodka 335569) je Nadzorni organ ugotovitev posredoval norveškemu organom, da bi podali pripombe.

V dopisu Norveške misije pri Evropski uniji z dne 15. julija 2005, s katerim sta bila posredovana dopis Ministrstva za posodobitev z dne 12. julija 2005 in dopis Ministrstva za nafto in energijo z dne 11. julija 2005, so norveški organi predložili pripombe k odločbi Nadzornega organa o sprožitvi formalnega postopka preiskave. Nadzorni organ je dopisa prejel in evidentiral 19. julija 2005 (št. dogodka 327172).

Dodatne informacije, zlasti poročilo strokovnega organa First Securities, so norveški organi predložili 6. oktobra 2005 (št. dogodka 345642). Srečanje med norveškimi organi in Nadzornim organom je potekalo 11. oktobra 2005. V elektronski pošti z dne 18. novembra 2005 so norveški organi predložili dodatne informacije (št. dogodka 350637). Sestanek z norveškimi organi je potekal 13. februarja 2006. Dodatne informacije so norveški organi predložili 8. marca 2006 (št. dogodka 365788).

⁽⁶⁾ Poglavje 6 je bilo naknadno črtano z Odločbo Nadzornega organa št. 195/04/COL z dne 14. julija 2004. Nezakonita pomoč je sedaj opredeljena v členu 1(f) dela II Protokola 3 k Sporazumu o nadzornem organu in sodišču.

⁽⁷⁾ Za podrobnejše informacije o različnih dopisih med norveškimi organi in Nadzornim organom se navaja odločba Nadzornega organa o sprožitvi formalnega postopka preiskave, Odločba št. 122/05/COL, glej zgornjo opombo 5.

⁽⁸⁾ Glej zgoraj, op. 5.

2. Opis podpornih ukrepov v okviru energetskega sklada

Norveška vlada je s svojo priglasitvijo napovedala spremembi dveh obstoječih shem na področju energetike, ki se izvajata od leta 1978/79, zanju pa je pristojen NVE, norveški direktorat za vodne vire in energetiko. Prva shema se je imenovala „Podporni program za uvedbo nove energetske tehnologije“, s katero je norveška vlada dodelila podporo za naložbe v uvedbo tehnologije obnovljivih virov energije. Druga shema, „Informacijski in izobraževalni ukrepi na področju energetske učinkovitosti“, se je nanašala na podporo kampanjam in tečajem o energetske učinkovitosti za industrijo, trgovski sektor in sektor gospodinjstev. Shemi sta se financirali iz proračunskih sredstev. Najpomembnejše priglašene spremembe shem so se nanašale na:

2.1 združitev shem v okviru novega mehanizma financiranja, energetskega sklada;

2.2 drugačno financiranje shem, po katerem bi se po novem – pri vseh ukrepih, ki jih podpre Enova – poleg nadaljnjih subvencij iz državnega proračuna uporabljala tudi dajatev na tarife za dobavo električne energije ⁽⁹⁾ in

2.3 upravljanje energetskega sklada s strani novoustanovljenega upravnega organa Enova. Med državo Norveško in organom Enova so bili sprejeti tudi nove določbe in sporazum. Te nove določbe naj bi zagotovile, da podporni ukrepi izpolnjujejo nekatere novo opredeljene cilje energetske politike.

ad 2.1 Združitev obeh shem podpore

Dne 1. januarja 2002 je bil ustanovljen energetskega sklad in obe zgoraj navedeni shemi sta bili združeni v okviru tega sklada. Energetskega sklad se uporablja kot mehanizem financiranja za podporne ukrepe, ki se nadaljujejo v okviru nove ureditve.

ad 2.2 Novi način financiranja energetskega sklada

Medtem ko sta se obstoječi shemi financirali s subvencijami iz državnega proračuna, se novoustanovljeni energetskega sklad financira s subvencijami iz državnega proračuna in dajatvijo na tarifo za dobavo električne energije (in ne z dajatvijo na samo proizvodnjo energije).

⁽⁹⁾ Po navedbah norveških organov je bila ta dajatev uvedena leta 1990 med deregulacijo trga električne energije. Pred letom 2002 so prenosna podjetja dajatev upravljala za pokritje lastnih stroškov, povezanih z obveščanjem o energetske učinkovitosti.

Dajatev je predpisana z Uredbo o energetskega sklada Ministrstva za nafto in energijo z dne 10. decembra 2001⁽¹⁰⁾. V skladu z oddelkom 3 v povezavi z oddelkom 2(a) Uredbe o energetskega sklada mora vsako podjetje, ki je pridobilo licenco v skladu z oddelkom 4-1 Zakona o energetiki⁽¹¹⁾ („omsetningskonsesjoner“), pri obračunavanju stroškov za črpanje električne energije iz omrežja končnemu uporabniku zaračunati 1 or/kWh dodatka (ki se je s 1. julijem 2004 zvišal s prejšnjega 0,3 ora/kWh) na posamezno črpanje (glej tudi oddelek 4-4 Zakona o energetiki).

Imetnik licence nato v energetskega sklada plača prispevek v višini 1 or/kWh, ki se pomnoži s količino energije, zaračunane končnemu uporabniku v distribucijskem omrežju. Kot je razvidno iz razpredelnice v oddelku 1.7 te odločbe, je bil energetskega sklada vedno bolj financiran iz same dajatve. Vendar to ne izključuje možnosti, da bi energetskega sklada v prihodnjih letih lahko spet prejel proračunska sredstva.

ad 2.3 Upravljanje energetskega sklada s strani organa Enova

Organ Enova SF⁽¹²⁾ je bil ustanovljen 22. junija 2001. Enova je nov upravni organ, organiziran kot državno podjetje (*statsforetak*, SF)⁽¹³⁾. Prek Ministrstva za nafto in energijo je v lasti države Norveške. Enova posluje od 1. januarja 2002, tj. od datuma ustanovitve energetskega sklada.

Glavna naloga organa Enova je izvajanje shem podpore, upravljanje energetskega sklada in doseganje ciljev energetske politike, ki jih je norveški parlament potrdil v letu 2000. Te glavne naloge so še podrobneje določene v Sporazumu med državo Norveško (Ministrstvom za nafto in energijo) in organom Enova SF (v nadaljnjem besedilu „Sporazum“)⁽¹⁴⁾. Po lastnem opisu organa Enova „je ustanovitev organa Enova SF znak za premik v ureditvi Norveške ter v izvajanju njene politike energetske učinkovitosti in obnovljivih virov energije“.

⁽¹⁰⁾ „Forskrift om innbetaling av påslag på nett tariffen til Energifondet“ (uredba, ki se nanaša na plačilo dajatve na tarifo za distribucijo električne energije energetskega sklada, v nadaljevanju „uredba o energetskega sklada“).

⁽¹¹⁾ Lov av 29 Juni 1990 nr. 50 om produksjon, omforming, overføring, omsetning og fordeling av energi m. m, energiloven.

⁽¹²⁾ Strokovni odbor je začetna razmišljanja o ustanovitvi osrednjega organa, ki bi obravnaval ukrepe za energetskega učinkovitost, predstavil že leta 1998, NOU 1998:11. Norveška vlada je to zamisel prevzela v Beli knjigi St.meld.nr.29 (1998–1999). Prehod z NVE na energetskega sklada je bil nato dokončno predstavljen v proračunu za leto 2001, St.prp.nr.1 (2000–2001).

⁽¹³⁾ Lov av 30 August 1991 om statsforetak.

⁽¹⁴⁾ Revidirani Sporazum z dne 22. septembra 2004, „Avtale mellom den norske stat v/Olje- og energidepartementet og Enova SF om forvaltningen av midlene fra Energifondet i perioden 2002–2005“.

3. Nacionalna pravna podlaga za podporne ukrepe

Nacionalna pravna podlaga za podporne ukrepe je Parlamentarna odločba z dne 5. aprila 2001⁽¹⁵⁾ na podlagi predloga Ministrstva za nafto in energijo z dne 21. decembra 2000⁽¹⁶⁾. Ta parlamentarna odločba spreminja Zakon o energetiki z dne 29. junija 1990 št. 50 (*Energiloven*). Glavne naloge organa Enova so opredeljene v zgoraj navedenem sporazumu med ministrstvom in organom Enova.

Pomembna je tudi novo sprejeta Uredba št. 1377 z dne 10. decembra 2001 o dajlatvi na tarifo za dobavo električne energije (*Forskrift om innbetaling av påslag på nett tariffen til Energifondet*). Uredba o energetskega sklada (*Vedteker for energifondet*) postavlja energetskega sklada pod okrilje Ministrstva za nafto in energijo ter določa njegovo upravljanje s strani organa Enova.

4. Cilj ukrepa pomoči

Združeni shemi sta bili vzpostavljeni v okviru novoustanovljenega energetskega sklada in upravnega organa Enova, da bi dosegli stroškovno učinkovitejšo uporabo javnih sredstev pri ukrepih varčevanja z energijo in proizvodnjo okolju prijazne energije. Enova in energetskega sklada morata doseči nove energetske cilje, ki jih je sprejel Parlament⁽¹⁷⁾.

Na podlagi zgoraj navedenega sporazuma morata varčevanje z energijo in nova, okolju prijazna energija do konca leta 2010 skupaj znašati najmanj 12 TWh, od katerih mora

— najmanj 4 TWh izhajati iz povečanega dostopa do vodnega ogrevanja, ki temelji na novih obnovljivih virih energije, ogrevalnih črpalkah in termalnem ogrevanju, ter

— najmanj 3 TWh iz povečane uporabe vetrne energije.

Kot drugi cilj Sporazum določa, da sredstva sklada prispevajo k varčevanju z energijo in k novi, okolju prijazni energiji, kar mora do konca leta 2005 skupaj znašati najmanj 5,5 TWh (prvotno 4,5 TWh). Norveška želi s podporo novim oblikam obnovljivih virov energije in prispevanjem k večjemu varčevanju z energijo postati manj odvisna od vodne energije, ki je prevladujoči vir za proizvodnjo električne energije. Iz spodnjih podatkov, ki so jih poslali norveški organi, je razvidno, da je Norveška še vedno odvisna od vodne energije, kljub sicer vedno večji uporabi vetrne energije in termalne električne energije v zadnjih letih.

⁽¹⁵⁾ Odelstingets vedtak til lov om endringar i lov 29. juni 1990 nr. 50 om produksjon, omforming, overføring, omsetning og fordeling av energi m. m. (energilova). (Besl.O.nr.75 (2000–2001), jf. Innst.O.nr.59 (2000–2001) og Ot.prp.nr.35 (2000–2001)).

⁽¹⁶⁾ Ot.prp.nr.35 (2000–2001).

⁽¹⁷⁾ Glej zgoraj, op. 15.

Razpredelnica 1

Proizvodnja, poraba, uvoz in izvoz električne energije, Norveška, v GWh, 2000–2005

	2000	2001	2002	2003	2004	januar–maj
Skupna proizvodnja	142 816	121 608	130 473	107 273	110 427	60 976
Vodna	142 289	121 026	129 837	106 101	109 280	ni na voljo
Vetrna	31	27	75	220	260	ni na voljo
Termalna električna energija	496	555	561	952	887	ni na voljo
Poraba	123 761	125 206	120 762	115 157	121 919	56 665
Uvoz	1 474	10 760	5 334	13 471	15 334	1 923
Izvoz	20 529	7 162	15 045	5 587	3 842	6 234
Neto uvoz	-19 055	3 598	-9 711	7 884	11 492	-4 311
Neto uvoz/poraba	0,0 %	2,9 %	0,0 %	6,8 %	9,4 %	0,0 %
Neto izvoz/poraba	15,4 %	0,0 %	8,0 %	0,0 %	0,0 %	7,6 %

5. Priglašeni sistem energetskega sklada

5.1 Splošne pripombe o energetskega sklada

Enova lahko dodeli podporo za naložbe v sisteme varčevanja z energijo ter v proizvodnjo in uporabo obnovljivih virov energije, pa tudi pomoč za začetne naložbe v nove energetske tehnologije.

Stopnja subvencije se določi na podlagi strokovne in finančne ocene posameznega projekta. Prednost imajo tisti projekti, ki omogočajo najvišjo privarčevano ali proizvedeno kilovatno uro (kWh) na subvencionirano NOK. Tako si začnejo projekti za prejem javnih sredstev konkurirati, namen česar je izbrati najučinkovitejše projekte.

Razpisi za zbiranje projektnih predlogov so v večjih nacionalnih in regionalnih časopisih objavljeni vsaj dvakrat na leto, za večino programov pa štirikrat na leto.

5.2 Obnovljivi viri energije

Upravičeni projekti

Kar zadeva podporo za naložbe v proizvodnjo in uporabo obnovljivih virov energije, Norveška podpira energetske projekte, ki so v členu 2 Direktive 2001/77/ES⁽¹⁸⁾ opredeljeni kot obnovljivi viri energije (glej točko 7 Smernic Nadzornega organa o državni pomoči za okoljsko pomoč, v nadaljevanju „Okoljske smernice“, ki zajema vetrno in sončno energijo,

⁽¹⁸⁾ UL L 283, 27.10.2001, str. 33. Direktiva kot takšna še ni vključena v Sporazum EGP.

geotermalno energijo, energijo valov, energijo plimovanja, energijo vodnih elektrarn zmogljivosti pod 10 MW in energijo biomase). Vodna energija, ki je – kot je bilo razloženo – tradicionalni vir za proizvodnjo električne energije na Norveškem, doslej še ni bila deležna podpore⁽¹⁹⁾. Sredstva za uvedbo zemeljskega plina niso del energetskega sklada⁽²⁰⁾.

Enova kot na splošno upravičene do podpore obravnava naslednje projekte: vetrna energija, bioenergija, energija plimovanja, geotermalna energija, energija valovanja oceanov. Sončna energija obsega integrirane rešitve pasivne solarne gradnje, sončne ogrevalne sisteme in fotovoltaično (PV) proizvodnjo.

Glede pojma „bioenergija“ so norveški organi pojasnili, da se ta izraz uporablja za obnovljive vire energije (električne ali toplotne), ki temeljijo na biomasi, kot to določa Direktiva 2001/77/ES. Bioenergija je širši pojem kot biomasa in zajema npr. projekte, ki biomaso pretvarjajo v električno in/ali toplotno energijo, v nasprotju s projekti v zvezi z biomaso, ki zadevajo samo proizvodnjo in predelavo same biomase. Takšni projekti so odvisni od dodatnih naložb v rezervno zmogljivost in zmogljivost ob največji obremenitvi, ki temeljijo na drugih virih energije. Zato stroški naložb v te projekte lahko poleg biomase zajemajo tudi druge vire energije. Nadzorni organ razume, da se lahko pojavijo primeri, ko je bioenergija sestavljena samo iz delčka biomase.

⁽¹⁹⁾ Uredba o energetskega sklada (*Vedteker for Energifondet*, § 4) navaja, da je treba energetskega sklada uporabiti za varčevanje z energijo, proizvodnjo novih obnovljivih virov energije in drugo okolju prijazno energijo.

⁽²⁰⁾ Glej Odločbo Nadzornega organa 302/05/COL, s katero je bila odobrena shema pomoči za raziskave in razvoj v okviru plinske tehnologije.

Norveški organi so razložili, da bo pojem „uporabe“ obnovljivih virov energije zajemal primere, ko je naložba namenjena notranji proizvodnji, pri čemer sta proizvajalec in uporabnik isti subjekt (kar se pogosto dogaja pri proizvodnji toplotne energije).

Izračun podpore – metoda izračuna neto sedanje vrednosti

Podporo, ki se lahko dodeli projektu, Enova izračuna kot diskontirano sedanjo vrednost razlike med trenutnimi proizvodnimi stroški projekta in trenutnimi prihodki, ki temeljijo na tržni ceni zadevnega vira energije. Rečeno drugače, uporabi izračun neto sedanje vrednosti (v nadaljnjem besedilu izračun NPV (net present value)).

Tržna vrednost zadevne energije

Pri izbiri tržne vrednosti norveški organi razlikujejo med tremi različnimi primeri:

prvič, obravnavajo primer proizvodnje obnovljivih virov energije, ki se dovaja v prenosno omrežje in zato konkurira tradicionalnim metodam pridobivanja električne energije, ki kotirajo na energetski borzi Nordpool. Takšen je primer vetrne energije, bioenergije, energije iz odpadkov, sončne energije, energije plimovanja in energije valovanja oceanov, ponujena cena na borzi Nordpool pa se uporablja kot referenca. Na energetski borzi Nordpool se lahko spremljajo promptne cene in termenske cene za dobavo do treh let. Ker naložbe temeljijo na pričakovanih prihodnjih cenah električne energije, se Enova ravna po terminskih pogodbah, s katerimi se trguje dnevno. Zaradi izenačitve naključnih nihanj cen se uporablja šestmesečno povprečje najnovejših prihodnjih pogodb za trgovanje. Cena se ponudi na datum predložitve prijave projekta, kar se zgodi štirikrat na leto.

Drugi je primer daljinskega ogrevanja, ki se dovaja v lokalno-distribucijsko omrežje in konkurira ogrevanju s fosilnimi gorivi ali električno energijo. Tu se Enova ravna po dejanski pogodbeni ceni ⁽²¹⁾, ki jo plača odjemalec (cena navadne energije – iz fosilnih goriv in električne energije).

Tretja možnost zajema proizvodnjo energije, ki se ne dovaja v distribucijsko omrežje (npr. proizvodnja električne energije na kraju samem, ki temelji na ostanku pare in se ne dovaja v energetska omrežja). V tem primeru se uporabi cena, ki za končnega uporabnika velja na trgu, vključno z davki.

⁽²¹⁾ Veliki odjemalci so pogosto deležni popustov zaradi obsežnih dobavnih pogodb. Enova to upošteva, ko primerja cene konkurenčnih energetskih virov.

„Sprožilni“ učinek

Cilj sheme pomoči je spodbuditi naložbe v obnovljive vire energije, ki jih sicer ne bi bilo, ker cena energije, ki jo je mogoče doseči na trgu, ne pokrije stroškov in tako ustvari negativno sedanjo vrednost. Po trditvah norveških organov subvencija zato samo nadomesti dodatne stroške proizvodnje obnovljivih virov energije. Poleg tega podpora, ki jo dodeli Enova, ne preseže zneska, ki naj bi bil potreben za sprožitev projekta, tj. za spodbuditev pozitivne odločitve za naložbo.

Vendar ob ustanovitvi energetskega sklada in organa Enova po navedbah Nadzornega organa ni bilo natančno določeno, kdaj naj bi veljalo, da je sprožilni učinek dosežen. Ni bilo na primer določeno, kdaj naj bi projekt – vključno s podporo energetskega sklada – dosegel neto sedanjo vrednost nič. Sicer so bile izvedene analize za ugotovitev, kdaj naj bi projekt dosegel prag dobička, vendar ni bilo izrecnih omejitev, ki bi preprečevale državno podporo nad tem pragom. Kot je nadalje ponazorjeno v odločbi Nadzornega organa o sprožitvi formalnega postopka preiskave, bi lahko podpora organa Enova v nekaterih primerih vodila do podpore za projekt, na podlagi katere bi bila izračunana neto sedanja vrednost pozitivna ⁽²²⁾.

Ko se projektom dodeli podpora, Enova in prejemnik pomoči skleneta pogodbo o pomoči, ki ureja pogoje, pod katerimi se bo izvedlo izplačilo. Izplačila se lahko prilagodijo glede na morebitno zmanjšanje stroškov v času izgradnje. Po uresnitvi naložbe sledi nadaljnje spremljanje nastalih stroškov glede na stroške, ocenjene v prijavi. Če se ta dva faktorja razlikujeta v korist prosilca, lahko Enova zmanjša finančno pomoč, tako da le-ta odseva dejansko stroškovno strukturo ⁽²³⁾.

Primeren donos kapitala

Podlaga za sprožilno zahtevo vključuje primeren donos kapitala. Uporabljena diskontna stopnja je bila za vse projekte določena na 7 % na leto (nominalna stopnja pred obdavčitvijo), temu pa so bile kot premija za tveganje dodane določene odstotne točke. Norveška vlada je navedla, da bo Enova v svoji analizi izhajal iz teoretičnih vrednosti, predlaganih v javnih poročilih priznanih vladnih institucij na Norveškem, s čimer naj bi premija za tveganje znašala med 2,5 in 4,5 %, odvisno od vrste energije in projekta.

⁽²²⁾ Glej primer na strani 7 odločbe Nadzornega organa o sprožitvi formalnega postopka preiskave (Odločba 122/05/COL) in na strani 9 Odločbe, zlasti op. 17.

⁽²³⁾ Po pojmovanju Nadzornega organa prilagoditve navzgor v škodo prosilca ni.

5.3 Ukrepi varčevanja z energijo

V skladu s priglasi sistemom ⁽²⁴⁾ se podpora za naložbe v ukrepe varčevanja z energijo izračuna na podlagi enake metode izračuna neto sedanje vrednosti, kot se uporablja za projekte obnovljivih virov energije.

5.4 Nova energetska tehnologija

V tej kategoriji Enova podpira tehnologije, pri katerih je še potreben določen razvoj in ki jih je treba dodatno preizkusiti, preden postanejo gospodarsko izvedljive, čeprav so že presegle stopnjo projektov raziskav in razvoja, ki jih zajema poglavje 14 o pomoči za raziskave in razvoj Smernic o državni pomoči Nadzornega organa. Primeri takšnih tehnologij so objekti za energijo plimovanja ali valov. Projekti se lahko povežejo, da dosežejo energetske učinkovitost ali spodbudijo proizvodnjo obnovljivih virov energije.

Med formalno preiskavo so norveški organi pojasnili, da se ta kategorija lahko obravnava kot podkategorija podpore za naložbe v zgoraj opisano proizvodnjo obnovljivih virov energije in varčevanje z energijo. V preteklosti se je 95,3 % podprtih projektov v okviru te kategorije nanašalo na proizvodnjo obnovljivih virov energije, 4,3 % projektov pa se je nanašalo na ukrepe varčevanja z energijo ⁽²⁵⁾.

Enova je podpisal sporazum z Norveškim raziskovalnim svetom o „uvedbi inovativnih energetskih rešitev“ za varčevanje z energijo in proizvodnjo toplote iz sončne energije in biomase. Po navedbah norveških organov ta sporazum ni nova shema pomoči, ampak pomeni samo večje poudarjanje področja, na katerem naj bi sodelovanje med organom Enova in raziskovalnim svetom po pričakovanjih prineslo sinergijske učinke. Po navedbah norveških organov ta mehanizem deluje kot skupni vhod za projekte, ki so lahko na predkonkurenčni stopnji (in tako lahko prejmejo podporo raziskovalnega sveta) ali ustvarjajo prihodke (in lahko prejmejo podporo organa Enova). Projekt ne bo prejel sredstev iz obeh agencij za podporo. Vendar norveški organi poudarjajo, da pravila o kumulaciji v vsakem primeru zagotavljajo upoštevanje oddelka G (66) Okoljskih smernic. Ta oddelek Okoljskih smernic določa, da se podpora v okviru teh smernic ne sme združevati z drugimi oblikami državne pomoči v smislu člena 61(1) Sporazuma EGP, če takšno prekrivanje povzroči intenzivnost pomoči, ki je višja od intenzivnosti, določene v Okoljskih smernicah.

Ker Enova podpre samo projekte, ki ustvarjajo prihodke, uporablja zgoraj navedeni izračun neto sedanje vrednosti tudi pri podpori za projekte nove tehnologije. Dohodek projektov temelji na proizvodnji električne in toplotne energije za prodajo,

⁽²⁴⁾ Kljub temu glej predlog norveških organov za prihodnje obravnavanje ukrepov varčevanja z energijo, oddelek I.9.2 te odločbe.

⁽²⁵⁾ Norveški organi so pojasnili, da se 0,4 % nanaša na lastne upravne stroške organa Enova za vodenje takšnih prijav projektov.

ta pa po navedbah norveških organov pomeni dohodek, zaradi katerega je metoda izračuna neto sedanje vrednosti pri teh projektih upravičena.

5.5 Energetski pregledi

Enova podjetjem zagotavlja tudi brezplačne **svetovalne in posvetovalne storitve za doseg energijske učinkovitosti**. Cilj podpore je povečati število podjetij, ki izvajajo energetske preglede in analize, in jim pomagati pri zmanjševanju zadevnih stroškov. Kot je bilo priglasi, te storitve pravno niso bile omejene niti na pomoč pod *de minimis* pragom niti na pomoč za mala in srednja podjetja. Namenjene so bile določenim podjetjem. V programskem besedilu za leto 2003 so bile ciljne skupine opisane kot lastniki zasebnih in javnih zgradb s skupno površino, ki presega 5 000 kvadratnih metrov, ter industrijska podjetja in najemniki velikih površin. Po letu 2003 Enova teh storitev ne izvaja sam, ampak podjetjem dodeljuje denarna sredstva za nakup takšnih svetovalnih in posvetovalnih storitev.

Norveški organi poudarjajo, da je treba razlikovati med podporo v okviru teh programov ter poučevanjem in izobraževalnimi ukrepi. To pa zato, ker se sredstva namenijo neposredno podjetjem za izvajanje energetskih pregledov in energetskih analiz ter za opredelitev naložb v varčevanje z energijo ali sprememb ravnanja znotraj podjetij. Zato bo Nadzorni organ v tej odločbi to podporo obravnaval ločeno. Norveški organi nadalje trdijo, da so programi podobni energetskim pregledom v okviru finske sheme, ki jo je odobrila Komisija ⁽²⁶⁾.

Možno je, da so se v preteklosti razdeljevale subvencije, ki so pokrile do 50 % upravičenih stroškov. Po navedbah norveških organov pa se po 1. januarju 2004 subvencionira samo 40 % upravičenih stroškov.

5.6 Informacijski in izobraževalni programi na področju energetske učinkovitosti

Enova upravlja **telefon za brezplačne informacije** o energiji, kjer lahko vsi, ki jih zanima, kako doseči večjo energetske učinkovitost, dobijo brezplačne informacije in nasvete. Glede na to, da Enova sam nima zmogljivosti za izvajanje teh dejavnosti, se storitve po navedbah norveških organov kupujejo v skladu s pravili javnega naročanja. Enova ne odloča sam, komu se zagotovijo takšni nasveti in informacije.

⁽²⁶⁾ N 75/2002 – Finska, Sprememba sheme pomoči za energetiko.

Do 1. januarja 2003 je Enova zagotavljal v javnosti zelo poznan program, v okviru katerega je poizvedbe o energetske učinkovitosti, ki so zahtevale konkretno nadaljnje spremljanje v gospodinjstvih in podjetjih **na kraju samem**, izvedlo dvajset regionalnih centrov za učinkovitost, ki so na tem področju zastopali organ Enova. Podpora je bila brezplačna in za vsako prošnjo sta bili namenjeni približno dve uri. Norveški organi navajajo, da Enova ni odločal sam, kateremu prejemniku se zagotovi ta storitev.

Pri **izobraževalnih ukrepih** je treba omeniti naslednje programe. Norveški organi poudarjajo, da sta konkurenca med ponudniki in stroškovna učinkovitost projektov bistveni.

Do 1. januarja 2005 je Enova zagotavljal program ⁽²⁷⁾ za razvoj **učnega gradiva in konceptov učenja**, da bi v podjetjih spodbujali in ohranjali znanje o obnovljivih virih energije. Program je bil organiziran v obliki razpisnega postopka in Enova je plačal 50 % skupnih razvojnih stroškov projekta. Cilj programa je bil spodbuditi razvoj učnega gradiva o energetske učinkovitosti (knjig, računalniških programov ipd.) ter podpreti razvoj tečajev, povezanih z energijo, npr. na višjih šolah/univerzah ali tistih, ki so jih razvili sindikati ipd. Program je bil na voljo javnim, zasebnim in neprofitnim organizacijam. Programski besedili za leti 2003 in 2004 sta vsebovali prednostni seznam (npr. projekti za gradbeništvo, projekti, ki vključujejo javna/zasebna partnerstva, in projekti, ki naj bi se tržili do 1. avgusta 2003). Pri programu za leto 2003 je bilo dodatno izobraževanje prilagojeno zlasti univerzam, sindikatom, trgovinskim organizacijam in zasebnim nosilcem dejavnosti izobraževanja (prva faza) ter arhitektom, dobaviteljem, podjetnikom in drugemu osebju, ki upravlja energetske sisteme v poslovnih zgradbah (druga faza), ali pa je bilo namenjeno gradbeništvu (programsko besedilo za leto 2004).

Za spodbujanje izobraževalnega programa za leto 2004 je Enova ponujal program o **razvoju izobraževalnih tečajev o energiji za tehnično osebje in inženirje**. Ta je potekal na podlagi razpisnega postopka. Samo prvim 50 osebam, ki so končale tečaj, je tečaj plačal Enova. Po trditvah norveških organov je bila ta podpora dodeljena neposredno posameznikom in ne podjetjem.

Zgoraj navedeni programi za učno gradivo so se končali 31. decembra 2004. Po trditvah norveških organov bi bili novi programi priglášeni Nadzornemu organu. Skupno je podpora v okviru programa prejelo kakih 33 projektov. Norveški organi navajajo, da nekateri izmed projektov lahko

sodijo v okvir *de minimis* praga. Poleg tega se je del pomoči namenil subjektom javnega sektorja, univerzam in drugim izobraževalnim subjektom ter neprofitnim organizacijam. Norveški organi trdijo, da se pomoč, ki jo je Enova dodelil tem subjektom, ni nanašala na gospodarsko dejavnost podjetja, ki sodi v področje člena 61(1) Sporazuma EGP, ampak je bila podpora za izobraževalno dejavnost.

Shema kot taka ni obsegala nobene omejitve, ki bi določala, da je treba pomoč nameniti samo nekaterim vrstam subjektov ali dejavnosti. V njej tudi ni bilo navedeno, da podpora ne sme preseči *de minimis* praga, kot je določeno v aktu, navedenem v točki 1(e) Priloge XV k Sporazumu EGP ⁽²⁸⁾. Podpora tudi ni bila omejena na mala in srednja podjetja ⁽²⁹⁾, kot je opredeljeno v aktu, navedenem v točki 1(f) Priloge XV k Sporazumu EGP, niti ni bila strukturirana tako, da bi izpolnjevala zahteve akta, navedenega v točki 1(d) iz Priloge XV k Sporazumu EGP ⁽³⁰⁾ (pomoč za usposabljanje).

Poleg tega Enova izvaja program za izboljšanje **spособnosti energetskega načrtovanja v lokalnih občinah**, zlasti javnega načrtovanja in načrtovanja območij v skladu z norveškim zakonom o načrtovanju in gradnji. Brezplačni program je namenjen organom odločanja na visoki ravni in tehničnemu osebju v občinah. Po navedbah norveških organov Enova oceni, ali občina z izvajanjem storitve konkurira drugim izvajalcem na trgu. Če je tako, takšna dejavnost ne prejme podpore.

6. Prejemniki/intenzivnosti pomoči podpore za naložbe v proizvodnjo obnovljivih virov energije

Preiskava Nadzornega organa se nanaša na tekočo shemo pomoči. S to odločbo tako ni mogoče dokončno ugotoviti možnih prejemnikov pomoči, zato je njihova navedba samo okvirna. V dopisu z dne 15. julija 2005 so norveški organi do konca leta 2004 opredelili 236 prejemnikov podpore za energetske pregled in pomoč za naložbe (slednja za proizvodnjo obnovljivih virov energije in ukrepe varčevanja z energijo), ki so

⁽²⁸⁾ Akt, ki v Sporazumu EGP vključuje Uredbo Komisije (ES) št. 69/2001 z dne 12. januarja 2001 o uporabi členov 87 in 88 Pogodbe ES pri *de minimis* pomoči, UL L 10, 13.1.2001, str. 30.

⁽²⁹⁾ Akt, ki v Sporazumu EGP vključuje Uredbo Komisije (ES) št. 70/2001 z dne 12. januarja 2001 o uporabi členov 87 in 88 Pogodbe Evropske skupnosti pri pomoči za majhna in srednje velika podjetja, UL L 10, 13.1.2001, str. 33, kakor je bila spremenjena z Uredbo Komisije (ES) št. 364/2004 z dne 25. februarja 2004, UL L 63, 28.2.2004, str. 22.

⁽³⁰⁾ Akt, ki v Sporazumu EGP vključuje Uredbo Komisije (ES) št. 68/2001 z dne 12. januarja 2001 o uporabi členov 87 in 88 Pogodbe ES pri pomoči za usposabljanje, UL L 10, 13.1.2001, str. 20, kakor je bila spremenjena z Uredbo Komisije (ES) št. 363/2004 z dne 25. februarja 2004, UL L 63, 28.2.2004, str. 20.

⁽²⁷⁾ Program se je leta 2003 imenoval „učno gradivo in izobraževalni koncepti“, leta 2004 pa se je preimenoval v „izobraževalni program“.

prejeli državno podporo nad *de minimis* pragom, ki ni bila podpora, dodeljena osebam javnega prava za izvajanje njihovih javnih funkcij. Nadalje so norveški organi opredelili 33 projektov, podprtih v okviru programa za izobraževanje/učno gradivo.

Po trditvah norveških organov še kakih 875 drugih projektov zadeva podporo osebam javnega prava ali podporo, s katero Enova kupi določeno storitev v skladu s pravili javnega naročanja.

V zvezi s projekti obnovljivih virov energije so norveški organi predložili naslednjo razpredelnico, iz katere so razvidne intenzivnosti pomoči, ki temeljijo na skupnih naložbenih stroških, za projekte obnovljivih virov energije, dodeljene med letoma 2002 in 2004:

Obnovljivi viri energije	Število projektov	Intenzivnost pomoči v % vseh naložbenih stroškov, podpora, izračunana v skladu z metodo neto sedanje vrednosti	
		Povprečna	Največja
Veter	10	23 %	68 %
Daljinsko ogrevanje	19	20 %	31 %
Bio	31	20 %	50 %
Novi obnovljivi viri	1	25 %	25 %

7. Proračun in trajanje

Sporazum 2002–2005 (glej zgornji oddelek I.2.3 te odločbe) je bil podaljšan do konca leta 2006. Predvideno je, da se bo ta sporazum podaljšal še do 31. decembra 2010. Norveški organi so predložili naslednji pregled proračuna sheme:

	Državni proračun v milijonih NOK	Dajatev na tarifo v milijonih NOK	Skupaj proračun v milijonih NOK	Skupaj proračun v milijonih EUR ⁽¹⁾
2002	270	161	431	57,3
2003	259	192	451	56,4
2004	60	470	530	63,3
2005	0	650	650	79,3

⁽¹⁾ Devizni tečaji (NOK/EUR), ki jih uporabljajo norveški organi: 2002:7,51; 2003:8,00; 2004:8,37; 2005:8,20.

8. Kumulacija

Kar zadeva kumulacijo pomoči, ki jo dodeli Enova, z drugo državno podporo, Nadzorni organ navaja, da projekti načeloma lahko prejmejo pomoč iz drugih virov. Norveški organi so v priglasitvi navedli, da bodo zagotovili, da dodeljena pomoč nikoli ne bo preseгла pragov iz oddelka G (66) Okoljskih smernic. Kot je bilo že navedeno, ta oddelek določa, da se podpora, dodeljena v okviru Okoljskih smernic, ne sme združevati z drugimi oblikami državne pomoči, če takšno prekrivanje povzroči intenzivnost pomoči, ki je višja od intenzivnosti, določene v Okoljskih smernicah. Vlagatelji morajo obvestiti organ Enova, če so bile vložene vloge za dodatno državno pomoč.

9. Spremembe, ki jih predlagajo norveški organi

Da bi bil sistem združljiv z Okoljskimi smernicami, norveški organi predlagajo nekatere spremembe svojega sistema, ki so opisane spodaj. Med preiskavo Nadzornega organa so norveški organi te spremembe začeli izvajati.

9.1 Spremembe pri podpori za naložbe, ki se nanaša na proizvodnjo obnovljivih virov energije

- Norveška bo podporo omejila na projekte, ki sodijo v okvir opredelitve obnovljivih virov energije iz člena 2(a) in (b) (za biomaso) Direktive 2001/77/ES. Poleg tega podpora ne bo dodeljena obstoječim vodnim elektrarnam.
- Znesek pomoči se bo izračunal na podlagi izračuna neto sedanje vrednosti, tako da bo temeljil na razliki med proizvodnimi stroški in tržno ceno. Pomoč se bo dodelila v enkratnem znesku. Uporabljena metoda izračuna je naslednja (prikazana na primeru dejanskega projekta vetrne energije, zneski so izraženi v NOK):

Upravičeni naložbeni stroški ⁽¹⁾	123 000 000
Proizvodnja kWh/leto	45 700 000
Cena NOK/kWh	0,25
Letni dohodek ⁽²⁾	11 425 000
Stroški poslovanja NOK/kWh	0,10
Letni stroški poslovanja	4 570 000
Letni neto dohodek	6 855 000
Ekonomska življenjska doba v letih	25
Donos kapitala	6,33 %
NPV (neto sedanja vrednost)	- 38 000 000
Pomoč za naložbe	38 000 000

⁽¹⁾ Naložbeni stroški nastanejo na začetku leta 0.

⁽²⁾ Dohodek se prvič pojavi na koncu leta 1.

V primerjavi s priglašanim sistemom bo zgornji vzorčni izračun temeljil na „upravičenih“ naložbenih stroških in ne na celotnih stroških. Po navedbah norveških organov finančni stroški, drugi stroški in odškodninski stroški niso vključeni med upravičene stroške, vsaj ne po 1. januarju 2004.

3. Tržna cena električne energije, uporabljena v zgornjem izračunu, bo povzeta iz zadevnih cen borze Nordpool. Pri daljinskem ogrevanju bo to zadevna cena, ki za končnega uporabnika nafte ali električne energije (nižje izmed obeh) velja ob odločitvi glede državne podpore. Če bo gospodarnost projekta temeljila na obsežnih pogodbah z odjemalci, katerih cene bodo odstopale od cene električne energije in nafte za končne uporabnike, ki jo je mogoče spremljati, se bodo upoštevale pogodbene cene. Pri proizvodnji električne energije, ki se ne dovaja v omrežje, se bo uporabila cena za končne uporabnike, vključno z davki.
4. Pomoč lahko zajema primeren donos kapitala. Vendar bo diskontno stopnjo in premijo za tveganje za organ Enova določil zunanji strokovni organ, in sicer za vsako zadevno industrijo obnovljivih virov.

Treba je opozoriti, da so norveški organi Nadzornemu organu predložili poročilo imenovanega neodvisnega strokovnega organa, First Securities ASA⁽³¹⁾. Strokovni organ uporablja model določanja cen dolgoročnih naložb⁽³²⁾ ter izračunano 7-odstotno diskontno stopnjo za vetrno energijo in 6-odstotno diskontno stopnjo za daljinsko ogrevanje, bioenergijo in porabo energije. Šteje se, da je izračun okvir, na podlagi katerega lahko Enova obravnava uporabo diskontnih stopenj za lastniški kapital pri posameznih projektih. Predvsem tako imenovana vrednost beta je lahko višja glede na tveganost projekta⁽³³⁾ in lahko povzroči višje diskontne stopnje.

Obrestno mero in premijo za tveganje bodo norveški organi vsako leto pregledali in posodobili. Če se bodo med vsakoletnimi posodobitvami pojavile nepričakovane spremembe, ki bodo znatno vplivale na diskontno stopnjo, bodo norveški organi v skladu s tem izvedli izredno prilago-

goditev diskontne stopnje. Vendar to velja samo, če se bo lahko utemeljeno sklepalo, da je sprememba trajna.

5. Upravičeni naložbeni stroški so navedeni na seznamu v Odločbi Komisije N 75/2002 – Finska⁽³⁴⁾. Norveški organi navajajo, da po 1. januarju 2005 Enova kot upravičene sprejema samo takšne stroške.
6. Pomoč, s katero bi bil presežen znesek, ki je potreben za sprožitev projekta, ne bo dodeljena. To pomeni, da se bo v primeru negativne neto sedanje vrednosti, ki bo izhajala iz izračuna neto sedanje vrednosti, izračunane v skladu s parametri, določenimi v zgornji točki (2), državna podpora dodelila samo za zagotovitev, da projekt doseže prag dobička, to pomeni, da neto sedanja vrednost postane večja od nič.
7. Projekt z izračunano stopnjo nič ali pozitivno neto sedanjo vrednostjo brez pomoči ne bo upravičen do pomoči.
8. Z izjemo podpore za biomaso ne sme podpora, dodeljena v okviru te sheme, nikoli preseči praga, določenega v oddelku D.3.3.1 (54) Okoljskih smernic. Oddelek D.3.3.1 (54) Okoljskih smernic podporo omejuje na razliko med tržno ceno in proizvodnimi stroški, omejenimi na amortizacijo obrata, pri čemer je treba amortizacijo razumeti samo kot naložbene stroške. Pomoč lahko zajema tudi primerno stopnjo donosa, če lahko Norveška dokaže, da je to nujno glede na slabo konkurenčnost nekaterih obnovljivih virov energije.

⁽³¹⁾ First Securities je pomemben udeleženec na norveškem trgu vrednostnih papirjev.

⁽³²⁾ Metoda, s katero se tveganju prilagojen donos kapitala prikaže kot funkcija tveganja tržnega portfelja in tveganja zadevnega sredstva (projekta).

⁽³³⁾ Formula, ki jo uporablja First Securities je $R_E = R_F + \beta (R_M - R_F)$, pri čemer R_F pomeni norveške dolgoročne obveznice, β predstavlja tveganje posameznega podjetja, R_M je pričakovani donos na tržni portfelj, $(R_M - R_F)$ pa je premija za tveganje v zvezi z lastniškimi finančnimi instrumenti. R_E je zahtevani donos na vloženi kapital.

⁽³⁴⁾ A) Stroški priprave in zasnove; B) stroški zgradb, strojev in opreme, stroški namestitve ali stroški, ki nastanejo zaradi prilagoditvenih ali popravilnih del na obstoječih zgradbah, strojih in opremi; C) do zgornje meje 10 % upravičenih izdatkov projekta, stroški, ki izhajajo iz nakupa zemljišča, neposredno povezani z naložbo, in iz izgradnje električnih vodov; D) stroški izgradnje cevovoda, ki se priključi na omrežje daljinskega ogrevanja. Stroški izgradnje omrežja za distribucijo toplotne energije so upravičeni samo pri omrežnih projektih, ki vključujejo novo tehnologijo; E) stroški gradbenih del in nadzora nad gradnjo; F) stroški za pripravo zemljišč in zemeljska dela; G) stroški usposobitve za zagon in stroški usposabljanja tehničnega osebja, potrebnega za usposobitev za zagon. V tem okviru se usposobitev za zagon nanaša na prvo upravljanje, preskus in nastavitev sistema enote, s čimer se zagotovi, da ta deluje v skladu z opredeljenim delovanjem; H) stroški s projektom povezanega razširjanja informacij; I) stroški spremljanja naložbe; J) stroški, povezani s študijami izvedljivosti za različne vrste projektov (plače udeležencev v projektu in posredni stroški dela, opreme, pripomočkov, programske opreme, potovanj, razširjanja informacij, drugi neposredni ali splošni stroški). Splošni stroški prejemnika pomoči, obresti, plačane med izgradnjo, članarine in odbitni davki ne bodo upravičeni. Glej op. 26 zgoraj.

9. V okviru metodologije organa Enova za izračun obsega pomoči bo najvišji znesek pomoči, ki ga bo dodelil Enova, omejen na naložbene stroške. Projekti, ki ob normalnih razmerah za poslovanje v času naložbe ustvarjajo negativni dobiček pred obrestmi, davki in amortizacijo⁽³⁵⁾, ne bodo upravičeni do pomoči. V ta namen se bo uporabila diskontna stopnja, ki jo uporablja Enova, kot je navedeno v številki (4) oddelka 9.1 te odločbe.
10. Pri biomasi se lahko dodeli pomoč za tekoče poslovanje, ki preseže naložbene stroške. Vendar se v nobenih okoliščinah ne bo dodelila pomoč za tekoče poslovanje, ki je večja od predvidene v oddelku D.3.3.1 (55)⁽³⁶⁾ Okoljskih smernic.
11. Za podporo v okviru sistema bo biomasa opredeljena kot „biološko razgradljivi del izdelkov, odpadkov in ostankov v

kmetijstvu (vključno z rastlinskimi in živalskimi snovmi), gozdarstvu in s tem povezanih industrijskih vejah ter biološko razgradljivi del industrijskih in komunalnih odpadkov“ (glej člen 2(b) Direktive 2001/77/ES). Pri podpori za bioenergijo, ki obsega druge vire, kot je biomasa, se pomoč za tekoče poslovanje, določena v zgornji številki (10), dodeli samo za tisti del, ki obsega biomaso. Podpora za druge dele je bila omejena na podporo za naložbe, določeno v številki (5).

12. Shema bo omejena do 1. januarja 2011.

Norveški organi so predložili tudi naslednje podatke o stroških poslovanja za proizvodnjo obnovljivih in konvencionalnih virov energije:

Skupaj tekoči stroški, NOK/kWh

Tehnologija	Stroški poslovanja in vzdrževanja	Gorivo	Skupaj tekoči stroški
Podatki iz poročila Mednarodne agencije za energijo: Dopolnitev predvidenih stroškov proizvodnje električne energije za leto 2005			
Premog	0,034–0,068	0,076–0,152	0,11–0,22
Plin	0,023–0,031	0,187–0,249	0,21–0,28
Skupna proizvodnja toplotne in električne energije			0,17–0,44
Podatki iz poročila NVE: Stroški proizvodnje električne in toplotne energije v letu 2002			
Veter	0,05		0,05
Podatki iz portfelja projekta organa Enova (primeri)			
Veter	0,05–0,10	0	0,05–0,10
Bio	0,07–0,15	0,2–0,3	0,27–0,45
Novi obnovljivi viri			0,05
Daljinsko ogrevanje			0,05–0,10

9.2 Ukrepi varčevanja z energijo

Kar zadeva priglasi sistem, norveški organi trdijo, da je treba izračun neto sedanje vrednosti priznati tudi pri izračunu podpore za ukrepe varčevanja z energijo. Vendar so norveški organi predlagali naslednje spremembe prihodnjega izvajanja podpornih ukrepov za varčevanje z energijo:

⁽³⁵⁾ V angleščini EBITDA (Earnings Before Interest, Taxes, Depreciation and Amortization). To obsega prebitek denarnih pritokov pri poslovanju, pred gibljivimi sredstvi.

⁽³⁶⁾ V skladu z oddelkom D.3.3.1 (55) Okoljskih smernic biomasa – ki ima višje stroške poslovanja – lahko prejme pomoč za tekoče poslovanje, ki preseže znesek naložbe, če država Efte lahko dokaže, da so skupni stroški, ki jih podjetja nosijo po amortizaciji obrata, še vedno višji od tržnih cen energije.

Norveški organi bodo pomoč za naložbe v ukrepe varčevanja z energijo izračunali v skladu z oddelkom D.1.3 (25)⁽³⁷⁾ Okoljskih smernic v povezavi z oddelkom D.1.7 (32) Okoljskih smernic, to pomeni, da bodo naložbeni stroški projekta strogo omejeni na dodatne naložbene stroške, ki so potrebni za izpolnitev okoljskih ciljev. To pomeni, da se bodo stroški naložbe v

⁽³⁷⁾ V skladu z oddelkom D.1.3 (25) Okoljskih smernic se ukrepi varčevanja z energijo lahko podprejo do osnovne stopnje 40 % upravičenih stroškov. V skladu z oddelkom D.1.7 (32) Okoljskih smernic mora biti pomoč omejena na dodatne naložbene stroške. Upravičeni stroški se izračunajo brez upoštevanja ugodnosti, ki izhajajo iz morebitnega povečanja zmogljivosti, prihrankov stroškov v prvih petih letih trajanja naložbe in dodatne pomožne proizvodnje v tem petletnem obdobju.

varčevanje z energijo primerjali s stroški tehnično primerljive naložbe, ki ne zagotavlja enake stopnje varstva okolja. Pri naložbah v dodatno opremo in postopke, katerih edina funkcija je varčevanje z energijo, se v primeru, da ne obstaja druga primerljiva naložba, primerljivi naložbeni stroški določijo na nič. Nadomestitveni stroški za stroje, ki nastanejo zaradi izpolnjevanja zahtevanih norveških standardov, niso upravičeni do podpore.

1. Stroški se bodo izračunali brez upoštevanja ugodnosti, ki izhajajo iz povečanj zmogljivosti, privarčevanih stroškov v prvih petih letih življenjske dobe naložbe in dodatne pomožne proizvodnje v tem petletnem obdobju.
2. Upravičeni stroški bodo omejeni na naložbene stroške. Pri tem bodo upravičeni stroški enaki stroškom, ki jih je Evropska komisija navedla v svoji Odločbi N 75/2002 – Finska ⁽³⁸⁾. Po 1. januarju 2005 norveški organi samo takšne stroške štejejo za upravičene.
3. Znesek pomoči bo omejen na 40 % dodatnih stroškov, izračunanih v skladu z zgornjimi parametri, pomoč za tekoče poslovanje pa v okviru te sheme ne bo dodeljena. V skladu z oddelkom D.1.5 (30) Okoljskih smernic se lahko pomoč za mala in srednja podjetja poveča za 10 odstotnih točk. V ta namen bodo mala in srednja podjetja opredeljena v skladu s poglavjem 10.2 Smernic Nadzornega organa o pomoči za mikro, mala in srednja podjetja.
4. Norveška vlada bo zagotovila, da ob združitvi z drugimi javnimi subvencijami skupni znesek pomoči ne bo presegel zgoraj navedenih omejitev.
5. Shema bo omejena do 1. januarja 2011.

9.3 Podpora za nove energetske tehnologije

Norveški organi navajajo, da je treba projekte novih tehnologij, kar zadeva projekte obnovljivih virov energije, podpreti v skladu s pravili za podporo proizvodnji in uporabi obnovljivih virov energije (metoda neto sedanje vrednosti). Pri tehnologijah energetske učinkovitosti se bodo uporabili mehanizmi izračunavanja za mehanizme varčevanja z energijo. Pomoč bo med drugim vključevala projekte, ki so se predhodno testirali samo v laboratorijih, imajo omejeno uporabo ali so bili razviti za razmere, ki se razlikujejo od razmer na Norveškem, in jih je zato treba prilagoditi.

Predkonkurenčni projekti, ki sodijo v okvir Smernic o državni pomoči za raziskave in razvoj Nadzornega organa, bodo prigla-

šeni posamično. Projekti, ki so nadgradnja obstoječih proizvodov ali proizvodne linije, ne bodo prejeli podpore. Enako velja za projekte, ki so se že začeli ali je bila odločitev o njihovem začetku že sprejeta.

9.4 Informacijski in izobraževalni ukrepi na področju energetske učinkovitosti

Norveški organi so potrdili, da so se programi za učno gradivo in koncepte učenja, izobraževalni tečaji za tehnično osebje in nadaljnje spremljanje na kraju samem končali 1. januarja 2005. Če se bodo ti ali podobni projekti začeli izvajati v prihodnje, bodo vnaprej priglašeni Nadzornemu organu.

Norveški organi so tudi potrdili, da se program usposabljanja za osebe javnega prava nanaša samo na javno funkcijo lokalnih občin (glej tudi oddelek 1.5.6 te odločbe).

9.5 Razno

Nadalje so norveški organi potrdili, da se pomoč nediskriminatorno uporablja tudi za tuje vlagatelje in da bodo Nadzornemu organu redno poročali o izvajanju sheme. Norveški organi so Nadzornemu organu predložili seznam osmih primerov tujih izvajalcev, ki so prejeli podporo v okviru energetskega sklada.

10. Podlaga za začetek formalnega postopka preiskave

Nadzorni organ je v svoji odločbi o sprožitvi formalnega postopka preiskave menil, da ukrepi glede varčevanja z energijo, podpora novim energetskim tehnologijam in podpora za naložbe v proizvodnjo obnovljivih virov energije pomenijo državno pomoč v smislu člena 61(1) Sporazuma EGP. Glede informacijskih in izobraževalnih ukrepov (vključno s svetovalnimi in posvetovalnimi storitvami) je Nadzorni organ opozoril, da je razen pri telefonu za brezplačne informacije in eventualno pri obiskih na kraju samem sklad imel zelo široko prsto presojo. Poleg tega je ugotovil, da podporni ukrepi zaradi takšne proste presoje niso bili splošni, ampak so postali selektivni. Ugotovljeno je bilo, da so vsi ukrepi izkrivljali ali bi lahko izkrivljali konkurenco in da so vplivali na trgovino med pogodbenicami. Ker pomoč v zvezi z energetskim skladom ni bila pravočasno priglašena Nadzornemu organu, je pomenila nezakonito pomoč v smislu člena 1(f) dela II Protokola 3 K Sporazumu o nadzornem organu in sodišču.

Pri presoji združljivosti je Nadzorni organ razlikoval med priglašnim energetskim skladom in sistemom s spremembami, ki so jih predlagali norveški organi.

⁽³⁸⁾ Glej številko (5) oddelka I 9.1. in op. 35 te odločbe.

Priglašeni sistem

Nadzorni organ je v odločbi o sprožitvi formalnega postopka preiskave dvomil, da se podpora za naložbe v proizvodnjo obnovljivih virov energije lahko utemelji na podlagi Okoljskih smernic. Zlasti je navedel, da podpora ni temeljila na metodologiji „dodatnih stroškov“ iz oddelka D.1.3 (27) in oddelka D.1.7 (32) Okoljskih smernic. Namesto tega je potrebo po pomoči opredelil na podlagi izračuna neto sedanje vrednosti projekta. Nadzorni organ je ugotovil, da ni bilo zadostnih jamstev, da bi se podprli samo stroški, povezani z naložbo. Poleg tega tudi ni bilo mehanizma, ki bi izključeval prekomerno nadomestilo. Glede ukrepov varčevanja z energijo je Nadzorni organ opozoril, da se v nasprotju s projekti obnovljivih virov energije Okoljske smernice strogo držijo podpore v višini 40 % upravičenih naložbenih stroškov. Z izračunom neto sedanje vrednosti, ki ga uporabljajo norveški organi, ni bilo zagotovljeno upoštevanje tega praga. Pri projektih energetske tehnologije in energetskih pregledov je Nadzorni organ zahteval več podatkov. Glede informacijskih in izobraževalnih podpornih ukrepov je Nadzorni organ navedel, da shema pomoči v zvezi s tem ni bila omejena na *de minimis* podporo (čeprav bi podpora za nekatere projekte lahko ostala pod pragom) ali na mala in srednja podjetja. Na podlagi tega je Nadzorni organ v odločbi o sprožitvi formalnega postopka preiskave prvotno sklenil, da priglašeni sistem ni bil združljiv z določbami o državni pomoči EGP.

Sistem s spremembami, ki so jih predlagali norveški organi

V odločbi o sprožitvi formalnega postopka preiskave je Nadzorni organ obravnaval tudi spremembe, ki so jih predlagali norveški organi. Navedel je, da bo nadalje raziskal, ali se norveška metoda, po kateri podpora temelji na izračunu neto sedanje vrednosti zadevnega projekta, lahko sprejme, če bi se norveški organi odločili za omejitev podpore na razliko med tržno ceno in proizvodnimi stroški, glej oddelek D.3.3.1 (54) Okoljskih smernic. Nadzorni organ je bil zaskrbljen tudi glede tega, kako bodo norveški organi zahtevo iz tretjega stavka oddelka D.3.3.1 (54) Okoljskih smernic uporabili v praksi. Ta oddelek določa, da po dodelitvi podpore dodatna energija, ki jo proizvede obrat, ne bi bila več upravičena do nadaljnje pomoči. Nadzorni organ je tudi podvomil o podpori projektom, katerih neto sedanja vrednost bi bila zaradi visokih stroškov poslovanja tudi po prejetju podpore organa Enova še naprej negativna.

Nadzorni organ ni mogel oblikovati dokončnega stališča o podpori za nove energetske tehnologije in izobraževalnih ukrepov ter svetovalnih in posvetovalnih storitvah (energetskih pregledih).

11. Pripombe tretjih strank

Nadzorni organ je k svoji odločbi o uvedbi postopka prejel eno pripombo tretjih strank. Nemško ministrstvo za okolje, ohran-

njanje narave in jedrsko varnost navaja, da ni mogoče jasno opredeliti zadevnega trga in dokazati, da bi podprta podjetja zares konkurirala nepodprtim podjetjem in bila deležna ugodnosti. Nemško ministrstvo tudi navaja, da načelo ugotavljanja dodatnih stroškov proizvodnje obnovljivih virov energije ni najbolj primerno za določitev zneska pomoči, če ni splošno veljavne in jasno določene opredelitve pojma dodatnih stroškov. V zvezi s 40-odstotnim pragom za intenzivnosti pomoči nemško ministrstvo meni, da to pogosto ne bo zadostna spodbuda za ukrepanje zasebnega sektorja, saj bi ta moral nositi 60 % stroškov. Veljalo bi torej razmisliti, ali ne bi podpora raje temeljila na deležu skupnih naložbenih stroškov. Nemško ministrstvo navaja, da je nekatere pomanjkljivosti Okoljskih smernic v zvezi s tem odpravila sodna praksa Komisije.

12. Pripombe norveških organov

Glede obstoja državne pomoči norveški organi v svojem odgovoru z dne 15. julija 2006 menijo, da Nadzorni organ uporablja prestrog preskus selektivnosti, ki ne pušča prostora za kakršno koli prosto presojo pri programih, ki so v bistvu na voljo vsem podjetjem. Pri podpori za učno gradivo je Enova imel prosto presojo, da je lahko zavrnil samo tiste projekte, ki niso izpolnjevali ciljev programa ali niso mogli zagotoviti zadostne kakovosti. Ta minimalna merila so bila torej nepristranska.

Nadalje norveški organi v zgoraj navedenem dopisu trdijo, da bi moral Nadzorni organ izvesti presojo združljivosti energetskega sklada neposredno na podlagi člena 61(3)(c) Sporazuma EGP, kot je Komisija storila pri shemi sklada za zakup WRAP iz Združenega kraljestva⁽³⁹⁾.

Glede presoje združljivosti podpore za naložbe v proizvodnjo obnovljivih virov energije norveški organi navajajo, da pri priglašeni proizvodnji obnovljivih virov energije element sistema o konkurenci med različnimi projekti izključuje kakršno koli prekomerno nadomestilo. Nadalje sporazum med organom Enova in ministrstvom določa, da mora biti vsaka dodeljena pomoč združljiva s Sporazumom EGP. Glede vključitve stroškov, za katere je mogoče, da niso bili upravičeni, norveški organi navajajo, da naj bi se to nanašalo samo na majhen del stroškov.

⁽³⁹⁾ Odločba Komisije z dne 11. novembra 2003 o državni pomoči, ki jo namerava Združeno kraljestvo zagotoviti v okviru okoljskega jamstvenega sklada WRAP Environmental Grant Fund in zakupnega jamstvenega sklada WRAP Lease Guarantee Fund, (UL L 102, 7.4.2004, str. 59).

Norveški organi med celotno fazo predhodne preiskave in v svojem odgovoru z dne 15. julija 2006 poudarjajo, da je Norveška v drugačnem energetskega položaju kot večina evropskih držav, saj 99 % njene domače proizvodnje električne energije izhaja iz vodne energije. Vodna energija ima drugačno stroškovno strukturo in drugačne stroškovne ravni kot tradicionalna proizvodnja energije v drugih delih Evrope, ki temelji na premogu, plinu in jedrski energiji. Primerjava z vodno energijo za izračun dodatnih stroškov proizvodnje novih obnovljivih virov energije na podlagi Smernic po mnenju norveških organov ni možna. Uporaba izbrane metodologije ima še druge pomembne prednosti. Prvič, metoda neto sedanje vrednosti je metodologija, ki se običajno uporablja v energetiki in drugih industrijskih sektorjih. Z upoštevanjem tržne vrednosti se izberejo nepristranska in lahko dostopna merila. Z uporabo te metode pri vseh projektih, ki zaprosijo za podporo, lahko Enova na enaki podlagi primerja različne projekte, ki se potegujejo za državno podporo, ter dodeli podporo projektom z najboljšim razmerjem med pomočjo in okoljskimi koristmi. Drugič, s to metodo bo zagotovljeno, da bo projektu dodeljen samo znesek, ki je potreben za prodor projekta na trg.

Norveška navaja, da bi morali norveški organi v primeru, da bi bilo treba dosledno upoštevati Okoljske smernice, shemo pomoči za naložbe dopolniti s shemo pomoči za tekoče poslovanje, pri kateri bi se o pomoči na koncu tudi odločalo na podlagi neto sedanje vrednosti. Tako dodeljena pomoč za tekoče poslovanje bi bila dejansko shema pomoči za naložbe, pri kateri bi se subvencija izplačala po delih in ne v enkratnem znesku, brez občutne razlike pri možnosti za podporo, vendar z manj preglednim in upravno zahtevnejšim sistemom.⁽⁴⁰⁾ V priglasenem sistemu bi bil Enova vključen samo v naložbeno fazo projekta.

Norveški organi se v svojem odgovoru z dne 15. julija 2006 strinjajo z ugotovitvijo Nadzornega organa iz odločbe o uvedbi postopka, da metoda organa Enova na splošno pripelje do pomoči za naložbe, ki je manjša ali enaka dodatnim naložbenim stroškom obrata za obnovljive vire energije. Vendar norveški organi nasprotujejo zgornji meji amortizacije obrata. S tem naj se ne bi upoštevalo dejstvo, da so projekti upravičeni tudi do primerne stopnje donosa, kot je določeno v Okoljskih smernicah Nadzornega organa (oddelek D.3.3.1 (54)) in uporabljeno v odločbi Komisije o projektu priobalne vetrne elektrarne Q7⁽⁴¹⁾. Ker bo ustrezna raven stopnje donosa določena na podlagi ugotovitev neodvisnega strokovnega organa, norveški organi trdijo, da ni nevarnosti prekomernega nadomestila, ki bi bilo posledica preveč velikodušne stopnje donosa.

⁽⁴⁰⁾ Glej tudi oddelek „podatki, ki jih je predložila Norveška“ v Odločbi Nadzornega organa 122/05/COL, str. 12 in nasl.

⁽⁴¹⁾ Državna pomoč N 707/2002 – Nizozemska, MEP za spodbujanje obnovljivih virov energije.

Glede zahteve, da podprt projekt ne sme prejeti nadaljnje pomoči, glej oddelek D.3.3.1 (54) Okoljskih smernic, se norveški organi strinjajo, da je treba omejiti pomoč, ki jo dodeli energetskega sklad. Norveški organi navajajo, da bo takšna omejitev zagotovljena z dvema mehanizmoma. Prvič, ko bo Enova preučil projekt, se bo upošteval ves znani dohodek (denarni tok), ne glede na drugo državno podporo, ki jo je mogoče opredeliti kot državno pomoč. Ti elementi se bodo upoštevali na strani dohodkov ali stroškov, kjer bo to primerno, zato bodo zmanjšali potrebo po nadaljnji podpori organa Enova. Drugič, v zvezi z možno uvedbo sistema zelenih certifikatov norveški organi navajajo določbo v pogodbi, ki se sklene s prejemnikom pomoči, da mora skupaj z obrestmi vrniti vsako pomoč, ki jo je prejel iz energetskega sklada, če vstopi na trg certifikatov.

Norveški organi so med formalno preiskavo sheme predlagali spremembo v zvezi s projekti, ki bi tudi s podporo iz energetskega sklada imeli negativno neto sedanjo vrednost. Ta sprememba je sedaj vključena v oddelek I.9.1 pod številko (9) te odločbe in določa, da projekti, ki v normalnih razmerah za poslovanje v času naložbe ustvarijo negativni dobiček pred obrestmi, davki in amortizacijo, niso upravičeni do nikakršne pomoči.

II. OCENA

1. Državna pomoč v smislu člena 61(1) Sporazuma EGP

Člen 61(1) Sporazuma EGP se glasi:

„Razen če ta sporazum ne določa drugače, je vsaka pomoč, ki jo dodelijo države članice ES, države Efte ali je dodeljena v kakršni koli obliki iz državnih sredstev, ki izkrivlja ali bi lahko izkrivljala konkurenco z dajanjem prednosti posameznim podjetjem ali proizvodnji posameznega blaga, nezdržljiva z delovanjem tega sporazuma, kolikor škodi trgovini med pogodbenicami.“

1.1 Prisotnost državnih sredstev

V skladu s členom 61 Sporazuma EGP mora ukrep dodeliti država ali mora biti dodeljen iz državnih sredstev. V obravnavanem primeru podporo za različne naložbene projekte zagotavljajo subvencije, ki se financirajo iz državnega proračuna in dajatve na tarifo za dobavo. Financiranje iz neposrednih proračunsko dodeljenih sredstev izpolnjuje merilo „državnih sredstev“.

Glede prihodkov iz dajatve na tarifo za dobavo Nadzorni organ ugotavlja, da so v skladu z ustaljeno sodno prakso in prakso Evropske komisije vključena državna sredstva, kadar denar prenese sklad in kadar sklad ustanovi država in se oskrbuje s prispevki, ki jih predpiše ali upravlja država⁽⁴²⁾. V zvezi s tem bo treba ugotoviti, ali je zadevna denarna sredstva nadzorovala država⁽⁴³⁾. Da sredstva veljajo za državna sredstva, je dovolj, da so stalno pod nadzorom javnih organov⁽⁴⁴⁾.

Energetski sklad je ustanovila država Norveška. Energetski sklad upravlja javni organ, Enova, ki je prek Ministrstva za nafto in energijo v lasti države Norveške. Sklad je bil ustanovljen, da bi izpolnil politični cilj države Norveške in pomagal doseči energetske cilje države Norveške v zvezi s Kjotskim protokolom. V ta namen država Norveška z uredbo nalaga obvezno dajatev (glej I.3 te odločbe) za financiranje sklada. Tudi višino dajatve določi država. Prihodki iz dajatve se stekajo neposredno v energetske sklad, ta pa jih dodeli izbranim projektom. Zato Nadzorni organ meni, da država Norveška izvaja stalni nadzor nad dajatvijo in da se ta uvršča med državna sredstva v smislu člena 61(1) Sporazuma EGP.

1.2 Dajanje prednosti posameznim podjetjem ali proizvodnji posameznega blaga

Da se ukrep lahko opredeli kot pomoč v smislu člena 61(1) Sporazuma EGP, mora poleg tega, prvič, prejemniku prinesiti ugodnosti, na podlagi katerih je oproščen dajatev, ki običajno bremenijo njegov proračun. Drugič, ukrep pomoči mora biti selektiven v smislu, da daje prednost „posameznim podjetjem ali proizvodnji posameznega blaga“. V nadaljevanju se bo razlikovalo med shemami pomoči za naložbe, vključno z energetskimi pregledi, in izobraževalnimi/učnimi ukrepi.

1.2.1 Splošna opomba: Ocena sheme energetskega sklada kot takšne, ne posameznih subvencij iz te sheme

V obravnavanem primeru so se spodaj opisani podporni ukrepi v nekaterih okoliščinah lahko dodelili posameznikom in ne podjetjem (npr. za nekatere učne in izobraževalne ukrepe) ali se lahko nanašajo na izobraževalno in ne na gospodarsko dejav-

nost. Vendar nobeden od različnih podpornih ukrepov formalno (z zakonom ali upravnimi smernicami) ni bil omejen na posameznike ali posamezne vrste dejavnosti⁽⁴⁵⁾. Pomoč se na primer lahko dodeli zasebnim nosilcem dejavnosti izobraževanja, ki lahko izvajajo gospodarske dejavnosti ali se usmerijo na določene industrijske sektorje (npr. gradbeništvo).

Trenutna prigrasitev in ocena obravnava energetski sklad *kot tak*, ne posameznih subvencij iz tega sklada. Zato ni potrebe, da bi Nadzorni organ – v okviru svoje ocene sheme energetskega sklada kot takšnega⁽⁴⁶⁾ – moral ugotavljati, npr. ali se je podpora, ki se je v posameznih primerih dodelila neprofitnim organizacijam in izobraževalnim subjektom, nanašala na (gospodarsko) dejavnost podjetja. Ker shema energetskega sklada v tem smislu ni vsebovala omejitev, Nadzorni organ zato ugotavlja – razen v spodnjem primeru – da je bila pomoč v okviru sheme dodeljena podjetjem.

Podpora, dodeljena javnemu sektorju za izvajanje ukrepov za energetske učinkovitost kot dela javne funkcije tega subjekta, ni državna pomoč. To se zlasti nanaša na programe ukrepov za energetske učinkovitost za občine. Ta podpora ni državna pomoč v smislu člena 61(1) Sporazuma EGP, če je omejena, kot so potrdili norveški organi, na funkcijo osebe javnega prava prejemnika, ki mu je bila dodeljena podpora.

1.2.2 Podpora za naložbe (proizvodnja obnovljivih virov energije, ukrepi varčevanja z energijo, nova energetska tehnologija in energetski pregledi)

Subvencije za zgoraj navedene naložbe dodeljujejo prejemnikom ugodnost v smislu člena 61(1) Sporazuma EGP, ker jim omogočajo naložbe v proizvodnjo obnovljivih virov energije ali naložbe v ukrepe za zmanjšanje njihove porabe energije, ali podjetju omogočajo (v primeru pregledov z boljše usposobljenostjo in energetske analizo) učinkovitejšo uporabo energije, in s tem nadalje znižujejo običajne tekoče stroške podjetja.

⁽⁴²⁾ Zadeva 173/73 Italija proti Komisiji [1974] Recueil, 709, Zadeva 78/76 Steinike proti Nemčiji [1977] Recueil, 595, Odločba Komisije N 707/2002 – Nizozemska, glej zgoraj, op. 42; N 490/2000 – Italija, Nasedli stroški za sektor električne energije.

⁽⁴³⁾ Generalni pravobranilec Jacobs v Zadevi C-379/98 Preussen Elektra proti Schleswag AG [2001] Recueil, I-2099 odstavek 165.

⁽⁴⁴⁾ Glej Zadevo T-67/94 Ladbroke Racing Ltd proti Komisiji Evropskih skupnosti [1998] Recueil, II-1, odstavek 105 in našl. V zvezi s tem ni dvoma, da se ukrep lahko naloži državi, ki je uvedla dajatev. Gre za drugačen primer kot v Zadevi C-345/02 Pearle BV, Hans Prijs Optiek Franchise BV in Rinck Opticiëns BV proti Hoofdbedrijfschap Ambachten [2004] ZOdl. I-7139, ki se je nanašala na dajatev, o kateri je odločil strokovni odbor.

⁽⁴⁵⁾ Nadzorni organ bi kljub temu rad poudaril, da se pri ugotovitvi, ali je bila pomoč namenjena „podjetju“, ne upošteva pravni status ali organizacijska oblika subjekta, ampak se odloča o kakovosti podjetja glede na dejavnost, ki se podpre, Zadeva C-41/90 Höfner in Elser proti Macotronu [1991] Recueil, I-979; tudi neprofitne organizacije npr. lahko izvajajo gospodarske dejavnosti in konkurirajo drugim, glej npr. Zadevo 78/76 Steinike & Weinlig, glej op. 43 zgoraj, in Zadevo C-67/96 Albany, International BV proti Stichting Bedrijfspensioenfonds Textielindustrie, [1999] Recueil, I-5751.

⁽⁴⁶⁾ Če bo v nadaljevanju ugotovljeno, da podpora pomeni pomoč, bo energetski sklad pomenil shemo pomoči. Glej opredelitev sheme pomoči v členu 1(d) dela II Protokola 3 k Sporazumu o nadzornem organu in sodišču.

Podpora je tudi selektivna. Kar zadeva podporo za naložbe v proizvodnjo obnovljivih virov energije, se podpora nanaša na točno določeno kategorijo proizvajalcev energije.

Selektivnost je značilna tudi za druge ukrepe, saj se subvencije dodeljujejo samo nekaterim podjetjem, ki jih Enova izbere na podlagi primerjave projektov med prijavnim postopkom in odločitve, kateri projekt posameznega kroga prijav je najučinkovitejši in se podpre. Kot določa sodna praksa ⁽⁴⁷⁾, v primeru, ko ima sklad „določeno stopnjo svobode, na podlagi katere lahko svojo finančno pomoč prilagaja glede na različne dejavnike, kot so zlasti izbira upravičencev, znesek finančne pomoči in pogoji, pod katerimi se zagotovi, (...) sistem lahko nekatera podjetja postavi v boljši položaj od drugih“ ⁽⁴⁸⁾. Ni mogoče zagotoviti, da bo podpora dodeljena vsakemu projektu, ki izpolnjuje prijavnna merila, saj je to odvisno od drugih projektov, ki mu konkurirajo v prijavnem postopku, in zneska, ki ga je Enova pripravljen dodeliti v danem krogu ocenjevanja projektov. Ker Enova lahko sam izbira pogostnost in vrsto razpisov za predložitev predlogov projektov, ki jih organizira, sistem daje organu Enova dovolj široko prosto presojo, da so podporni ukrepi zaradi tega selektivni ⁽⁴⁹⁾.

Poleg tega je pri energetskih pregledih dodaten element selektivnosti v tem, da je bil program (programsko besedilo za leto 2003, glej zgornji oddelek I.5.6 te odločbe) namenjen lastnikom zasebnih in javnih zgradb s skupno površino, ki presega 5 000 kvadratnih metrov, ter industrijskim podjetjem.

1.2.3 Informacijski in izobraževalni programi na področju energetske učinkovitosti

Nadzorni organ meni, da selektivnosti ni pri **telefonu za brezplačne informacije**, ki ga vodi Enova in ki naj bi dajal nasvete v zvezi z energetske učinkovitostjo vsem, ki bi radi nasvet glede energetske učinkovitosti, pri tem pa Enova nima nikakršne proste presoje.

Državna pomoč tudi ni vključena v **obiske na kraju samem**, vsaj kar zadeva zasebna gospodinjstva, saj v tem primeru

⁽⁴⁷⁾ Zadeva C-241/94 *Komisija proti Franciji* [1996] Recueil, I-4551, odstavek 23.

⁽⁴⁸⁾ Glej tudi generalnega pravobranilca Jacobsa v Zadevi C-256/97 *DM Transport S.A* [1999] Recueil, I-3913, odstavka 39 in 40.

⁽⁴⁹⁾ To potrjuje lastna ocena organa Enova o njegovi vlogi, objavljena na njegovi spletni strani, v kateri je navedeno: „Enova SF ima precejšnjo svobodo pri izbiri in sestavi svojih strateških poudarkov in ukrepov politike.“

podpora ni dodeljena podjetjem v smislu člena 61(1) Sporazuma EGP. Poleg tega Nadzorni organ tudi v zvezi z učinkovito rabo energije v poslovnih stavbah ugotavlja, da ni šlo za državno pomoč v smislu člena 61(1) Sporazuma EGP, saj je bil ukrep na voljo vsem, ki jih je to zanimalo, ne da bi imeli Enova in njegovi centri za učinkovitost pri tem kakršno koli možnost proste presoje. Rečeno drugače, ta ukrep ne izpolnjuje pogoja glede selektivnosti.

Selektivna ugodnost obstaja v zvezi s programom podpore za razvoj **učnega gradiva in izobraževalnih tečajev**, ker zmanjšuje stroške nosilca projekta, ki nastanejo pri oblikovanju takšnega gradiva ali programa, v primerjavi z drugimi, ki ne prejmejo takšne podpore. Nadzorni organ se ne strinja z norveškimi organi, da uporablja prestrog preskus selektivnosti za učne/izobraževalne programe. Prvič, pomoč je namenjena določenim sektorjem, npr. v programu za leto 2003 med drugim zasebnim izvajalcem izobraževalnih storitev ali v programu za leto 2004 gradbeništvu. V programskih besedilih je poudarjeno, da morajo študijske ponudbe ustrezati potrebam dejavnosti, deloma z udeležbo zasebne industrije pri financiranju programa. To daje možnosti za razvoj sektorskih rešitev. Drugič, pri zadevnih programih ima Enova še naprej veliko prostora za prosto presojo. Sami norveški organi poudarjajo, da je konkurenca med projekti bistvena. Zato nekaterim projektom ni mogoče zagotoviti podpore, čeprav izpolnjujejo posamezna objektivna merila, ker lahko izgubijo proti drugim projektom, če so ti uspešnejši v posameznem krogu ocenjevanja. Prav tako ni zagotovila, da bi zavrnjeni projekt prejel podporo v naslednjem krogu. Poleg tega programski besedili za leti 2003 in 2004 vsebujeta prednostni seznam, kar nadalje dokazuje, da bodo nekateri projekti, predvsem tisti, ki jih ni med prednostnimi projekti, imeli manjše možnosti za prejem podpore. Na podlagi tega Nadzorni organ meni, da je podpora selektivna.

1.3 Izkrivljanje konkurence in vpliv na trgovino med pogodbenicami

Da so ukrepi pomoč v smislu člena 61(1) Sporazuma EGP, morajo izkrivljati konkurenco ali pomeniti nevarnost njenega izkrivljanja in vplivati na trgovino med pogodbenicami.

V obravnavanem primeru ukrepi krepijo konkurenčni položaj podprtih podjetij na trgih energije in električne energije v Evropskem gospodarskem prostoru, kjer dejansko ali potencialno konkurirajo drugim proizvajalcem energije ⁽⁵⁰⁾.

⁽⁵⁰⁾ Npr. glede na proizvajalce električne energije, ki so odvisni od tradicionalnih virov, ali – trenutno – glede na proizvajalce vodne energije ali druge proizvajalce obnovljivih virov energije, ki jih Enova ne podpira; ali podjetja, ki ne prejmejo podpore za izvajanje ukrepov za energetske učinkovitost.

Kar precej v preteklosti podprtih projektov (glej oddelek I.6 te odločbe) bi lahko sodilo na področje uporabe akta, navedenega v točki 1(e) Priloge XV k Sporazumu EGP (Uredba Komisije (ES) št. 69/2001 z dne 12. januarja 2001 o uporabi členov 87 in 88 Pogodbe ES pri *de minimis* pomoči), ker so dodeljene subvencije pod *de minimis* pragom. Vendar niso imeli vsi podprti projekti narave *de minimis* pomoči. Poleg tega shema ni vsebovala takšnega pogoja.

Ker je trg električne energije zelo liberaliziran in med državami EGP potekajo trgovinski tokovi energetskih proizvodov in električne energije (npr. Norveška uvaža in izvažata določen odstotek svoje električne energije), se opisano (potencialno) izkrivljanje konkurence dogaja v povezavi z drugimi podjetji EGP. To nadalje dokazuje dejstvo, da se v Nordpoolu, skupnem okviru nordijskih držav, trguje z različnimi vrstami električne energije. Zato energetski sklad izkrivlja ali bi lahko izkrivljaj konkurenco in vplival na trgovino med pogodbenicami.

2. Nova pomoč

Kot je ponazorjeno v oddelku II.1 te odločbe, sistem, ki ga zagotavlja energetski sklad, vključuje pomoč v smislu člena 61(1) Sporazuma EGP. Treba je ugotoviti, ali pomeni tudi novo pomoč, ki bi jo bilo treba priglasiti dovolj zgodaj, da bi Nadzorni organ lahko izvedel oceno, glej člen 2 dela II Protokola 3 k Sporazumu o nadzornem organu in sodišču. Nova pomoč je opredeljena kot vsaka pomoč (...), „ki ni obstoječa pomoč, vključno s spremembami obstoječe pomoči“, glej člen 1(c) dela II Protokola 3 k Sporazumu o Nadzornem organu in sodišču.

Norveška vlada navaja, da so programi, združeni v mehanizmu energetskega sklada, obstajali pred vstopom Norveške v Evropski gospodarski prostor. Zato so sheme prvotno pomenile obstoječo pomoč v smislu člena 1(b)(ii) dela II Protokola 3 k Sporazumu o nadzornem organu in sodišču.

S priglasitvijo so norveški organi Nadzorni organ obvestili o spremembah obstoječih shem pomoči. Te v glavnem obsegajo:

- (i) združitev obstoječih shem v okviru novoustanovljenega energetskega sklada v letu 2002,

- (ii) novo upravljanje podpore z ustanovitvijo novega upravnega organa Enova, ki je tako nadomestil nekdanj odgovorni Norveški direktorat za vodne vire in energetiko,

- (iii) razvoj novih energetskih ciljev s strani Parlamenta, kar pomeni, da morajo ukrepi na podlagi teh shem po novem doseči izmerljivo energetsko učinkovitost in proizvodne cilje,

- (iv) in nazadnje, nov mehanizem financiranja (dajatev na tarifo za dobavo).

Te spremembe je spremljal nov sklop zakonskih določb o organu Enova, ki na dodeljeno podporo vplivajo v tem smislu, da morajo ukrepi sedaj doseči nove politične cilje, o katerih sta se leta 2002 dogovorili država Norveška in Enova.

Te spremembe niso bile strogo tehnične ali upravne narave (glej člen 4(1) Odločbe Nadzornega organa z dne 14. julija 2004⁽⁵¹⁾), ampak so bistveno spremenile predhodno obstoječi sistem in njegov pravni okvir. Prvič, v skladu s sodbo Sodišča v zadevi *Namur Les Assurances*⁽⁵²⁾ je treba obstoj nove pomoči določiti glede na določbe, ki jo zagotavljajo. V zvezi se tem je treba opozoriti, da je bil z ustanovitvijo energetskega sklada in organa Enova sprejet povsem nov sklop pravil, ki urejajo podporo v okviru energetskega sklada in njeno financiranje. Prvič, Parlamentarna odločba z dne 5. aprila 2001 je spremenila Zakon o energetiki z dne 29. junija 1990. Odločba je vladi dovoljevala, da od distributerjev energije (z dovoljenjem, *omsetningskonsesjoner*) zahteva, da tarifi za dobavo električne energije, ki jo plača končni odjemalec, dodajo dajatev. Ta dajatev nato prispeva k financiranju energetskega sklada. Tedaj novo sprejeta vladna uredba z dne 10. decembra 2001 določa podrobnosti o pobiranju dajatve in njenem prenosu v energetski sklad. V predlogih, ki so vodili do parlamentarne odločbe, je vlada opredelila nove in konkretne energetske cilje (glej I.4 te odločbe), ki jih je bilo treba doseči v danem časovnem okviru do ustanovitve energetskega sklada in organa Enova. Ti cilji in njihova izpolnitev so bili podrobneje določeni v Sporazumu med ministrstvom in organom Enova. Nova uredba o energetskem skladu je energetski sklad postavila pod okrilje Ministrstva za nafto in energijo ter določila njegovo upravljanje s strani organa Enova. To dokazuje, da so bili pravni predpisi, ki urejajo podporo ukrepom za energetsko učinkovitost, v letih 2000/2001 bistveno spremenjeni in dopolnjeni.

⁽⁵¹⁾ Odločba 195/04/COL.

⁽⁵²⁾ Zadeva C-44/93 *Namur-Les Assurances du Crédit* proti *Office National du Ducroire* in državi Belgiji [1994] Recueil, I-3829.

Te zakonodajne in upravne spremembe so bile izvedene z namenom, da bi bistveno spremenili trenutno ureditev podpore in oblikovali povsem nov način financiranja ukrepov varčevanja z energijo in proizvodnje obnovljivih virov energije⁽⁵³⁾. Združitev obeh novih shem je bila več kot samo tehnična formalnost, saj sta se v okviru ene postavke združili z namenom, da bi zagotovili boljšo ciljno usmerjenost državne podpore in dosegli vidnejše rezultate v zvezi s trajnostnimi energetske politikami. V odločbah o podpori projektom bo po novem treba upoštevati, ali projekti lahko prispevajo k novim ciljem, ki jih je parlament opredelil v letih 2000/2001, kar je bistvena sprememba v primerjavi s prejšnjimi mehanizmi podpore.

Popolnoma nova upravna struktura nadomešča pristojnost nekdanjega pristojnega Norveškega direktorata za vodne vire in energetiko (NVE) s pristojnostjo novoustanovljenega upravnega organa Enova. Na podlagi sporazuma z ministrstvom je Enova zavezana k takšnemu upravljanju energetskega sklada, da se dosežejo novo opredeljeni energetske cilji Parlamenta, in k vodenju sklada v skladu z novo sprejeto zakonodajo. Nadalje je pozvana k spodbujanju – z upravljanjem sredstev – konkurence na trgu. To dokazuje, da Enova ne samo nadaljuje delo NVE, ampak so mu zaupane nove naloge in obveznosti, kar je bistvena sprememba v primerjavi s prejšnjima shemama.

Nazadnje je pomembno, da je bil vzpostavljen nov mehanizem financiranja. Namesto s proračunsko dodeljenimi sredstvi se podporni ukrepi (vedno pogostejše) financirajo iz dajatve na tarifo za dobavo, ki se uporablja za financiranje energetskega sklada. Čeprav je Norveška poudarila, da je bila dajatev kot takšna uvedena že pred začetkom veljavnosti Sporazuma EGP, to ne spreminja ugotovitve Nadzornega organa, da je uvedba novega mehanizma financiranja povzročila bistveno spremembo. Pred letom 2002 so dajatev upravljala prenosna podjetja, in sicer v glavnem za financiranje lastnih informacijskih dejavnosti na temo energetske učinkovitosti. Po novem dajatev določa in nadzoruje država Norveška, ki jo namenja za financiranje energetskega sklada. Sklad lahko finančna sredstva uporabi za različne vrste podpornih ukrepov, ki niso omejeni na informacijske dejavnosti⁽⁵⁴⁾. Na podlagi navedenega Nadzorni organ ugotavlja, da gre za bistvene spremembe sistema financiranja.

⁽⁵³⁾ V zvezi s tem glej razlago generalnega pravobranilca Fennellyja v zadevah C-15/98 in C-105/99 v Italijanska republika proti Komisiji Evropskih skupnosti [2000] Recueil, II-8855, odstavek 61 in nasl., ki trdi, da morajo zakonodajne spremembe bistveno spremeniti sistem, tj. biti več kot le oblikovna sprememba.

⁽⁵⁴⁾ V zadevnih vladnih predlogih so norveški organi mehanizem financiranja sami označili za „novega“.

Opisane spremembe vplivajo na shemo pomoči kot takšno, ne da bi jih bilo mogoče ločiti od obstoječih shem⁽⁵⁵⁾. Novi finančni in upravni mehanizem ter obveznost organa Enova, da doseže energetske cilje, se nanašata na samo strukturo programa podpore in veljata za vse ukrepe, ki se podprejo v okviru energetskega sklada. Spremembe so bile izvedene, da bi lahko bolje uporabili javna sredstva in bi pri energetske učinkovitosti dosegli bolj trajnostne rezultate, zaradi česar je bilo treba uvesti nove strukture in nove cilje. Te nove strukture in cilji pogojujejo vsako odločbo o podpori in ne morejo veljati za neodvisne od predhodno obstoječih ukrepov pomoči.

Na podlagi tega je treba priglašene spremembe obravnavati kot novo pomoč v smislu člena 1(c) dela II Protokola 3 k Sporazumu o nadzornem organu in sodišču.

Energetski sklad je začel delovati 1. januarja 2002, tj. pred junijem 2003, ko je bila shema priglašena Nadzornemu organu. Sistem energetskega sklada je bil Nadzornemu organu torej priglašen prepozno, zato je kršil obveznost mirovanja iz člena 1(3) dela I Protokola 3 k Sporazumu o nadzornem organu in sodišču. Pomoč je torej treba obravnavati kot *nezakonito pomoč* v smislu člena 1(f) dela II Protokola 3 k Sporazumu o nadzornem organu in sodišču. Vsako nezakonito pomoč, ki ni razglašena za združljivo s členom 61(3)(c) Sporazuma EGP, je treba povrniti.

3. Združljivost pomoči

Po mnenju Nadzornega organa ukrepi pomoči ne ustrezajo nobeni od izjem iz člena 61(2) ali (3)(a), (b) in (d) Sporazuma EGP. Zato je treba oceniti, ali se pomoč lahko upraviči na podlagi člena 61(3)(c) Sporazuma EGP. V skladu s to določbo se pomoč lahko razglasi za združljivo, če „pospešuje razvoj nekaterih gospodarskih dejavnosti ali nekaterih gospodarskih območij, kadar takšna pomoč ne škoduje trgovinskemu pogojem v obsegu, ki bi bil v nasprotju s skupnimi interesi“.

Nadzorni organ bo energetski sklad ocenil v skladu s členom 61(3)(c) Sporazuma EGP v povezavi z Okoljskimi smernicami Nadzornega organa. Na podlagi teh smernic so morale države Efte svoje sheme okoljske pomoči do 1. januarja 2002 uskladiti z navedenimi okoljskimi smernicami.

⁽⁵⁵⁾ Zadevi T-195/01 in T-207/01 Vlada Gibraltarja in Kraljevina Španija proti Evropski komisiji [2001] Recueil, II-3915, odstavek 111.

V naslednji oceni bo Nadzorni organ razlikoval med sistemom energetskega sklada, ki je bil priglašen Nadzornemu organu in se je uporabljal od 1. januarja 2002 (glej oddelek II 3.1 te odločbe), in prihodnjimi spremembami, ki so jih predvideli norveški organi, da bi bila podpora združljiva z določbami o državni pomoči EGP (glej oddelek II 3.2. te odločbe).

3.1 Ocena energetskega sklada, priglašena Nadzornemu organu

3.1.1 Podpora za naložbe (proizvodnja obnovljivih virov energije, naložbe v varčevanje z energijo, nova energetska tehnologija, energetske pregledi)

Nadzorni organ je v svoji odločbi z dne 18. maja 2005 o sprožitvi formalnega postopka preiskave izrazil dvome, da bi se podpora za naložbe iz energetskega sklada lahko razglasila za združljivo na podlagi Okoljskih smernic.

Norveški organi so v svojih pripombah z dne 15. julija 2005 k odločbi o uvedbi postopka trdili, da se mora sistem odobriti neposredno na podlagi člena 61(3)(c) Sporazuma EGP. Nadzorni organ se s tem ne strinja, vsaj kolikor je zadevna podpora zajeta v Okoljskih smernicah. Po mnenju Nadzornega organa odločba WRAP⁽⁵⁶⁾ Evropske komisije v tej zvezi ni pomembna. Razlika med obema primeroma je v tem, da Smernice v primeru recikliranja ne vsebujejo določb o pomoči za naložbe, medtem ko je podpora za naložbe v obnovljive vire energije zajeta v Okoljskih smernicah. Nadzorni organ zavezuje njegove lastne smernice⁽⁵⁷⁾. Zato ugotavlja, da ne more prezreti poglavja o pomoči za naložbe iz Smernic (oddelek D.1.3, predvsem točka (27), in oddelek D.1.7 (32) ali poglavje o pomoči za tekoče poslovanje (oddelek D.3.3.1 (54)), v katerih so zajeti obnovljivi viri energije in intenzivnosti pomoči, ki jih ta vsebuje.

1. Podpora za naložbe v proizvodnjo obnovljivih virov energije

Naložba za proizvodnjo obnovljivih virov energije se lahko podpre do intenzivnosti pomoči v višini 40 % ali, kjer je to potrebno, 100 % upravičenih stroškov, glej oddelek D.1.3 (27) Okoljskih smernic. V oddelku D.1.6 (31) je pojasnjeno, katere so upravičene naložbe, in sicer so to naložbe v zemljišče, zgradbe, stroje in opremo, pod nekaterimi pogoji pa tudi v neopredmetena sredstva. Oddelek D.1.7 (32) določa, da so upravičeni stroški razlika med naložbenimi stroški obrata za proizvodnjo obnovljivih virov energije in naložbenimi stroški konvencionalne elektrarne (v nadaljnjem besedilu „metoda dodatnih stroškov“).

⁽⁵⁶⁾ Glej zgoraj, op. 40.

⁽⁵⁷⁾ Zadeva C-351/98 *Kraljevina Španija proti Evropski komisiji* [2002] Recueil, I-8031, odstavek 76.

Nadzorni organ je v svoji odločbi o sprožitvi formalnega postopka preiskave⁽⁵⁸⁾ navedel, da pomoč za obnovljive vire energije ni temeljila na metodi dodatnih stroškov, kot je določeno v D.1.7 (32) Smernic. Ugotovil je tudi, da brez sprememb, ki so jih pozneje predlagali norveški organi, ne bi bilo mogoče zagotoviti, da bi podpora upoštevala 40-odstotni prag. Prav tako ni bilo mogoče zagotoviti, da bi upoštevala višji prag 100 % dodatnih stroškov in da shema ne bi povzročila prekomernega nadomestila. Ni bilo mogoče npr. zagotoviti, da bi bili podprti samo upravičeni naložbeni stroški in da bi bila podjetju dodeljena samo pomoč, ki je potrebna za sprožitev projekta. Zato je Nadzorni organ izrazil predhodno mnenje, da priglašene energetskega sklada ni mogoče upravičiti na podlagi poglavja o pomoči za naložbe (oddelek D.1.3 Okoljskih smernic) in pomeni nezdružljivo državno pomoč.

Pripombe norveških organov teh dvomov niso razpršile. V zvezi s podporo za stroške, za katere je mogoče, da niso bili upravičeni, norveški organi navajajo, da je po 1. januarju 2005 Enova priznaval samo podporo za stroške, navedene v odločbi Komisije glede Finske N 75/2002, medtem ko se je v preteklosti dodelila tudi podpora za druge stroške (npr. finančne stroške), čeprav to lahko pomeni le majhen delež skupnih stroškov. Ker priglašeni energetskega sklad ni vseboval jasnih pravil, kateri stroški so upravičeni, se je nevarnost, da bodo vključeni tudi neupravičeni stroški, zares uresničila. Tudi trditve norveških organov, da elementi konkurenci iz sheme pomoči omejuje možnosti za prekomerno nadomestilo, ne more spremeniti ugotovitev Nadzornega organa, da shema ni imela vzpostavljenih delujočih zakonskih omejitev, na podlagi katerih bi bilo mogoče zagotoviti, da podpora upošteva prag iz poglavja o pomoči za naložbe Smernic. Brez uvedbe takšnih pravil bi se prekomernemu nadomestilu lahko izognili le po naključju.

Nadzorni organ vztraja pri svojem stališču, ki ga je izrazil v odločbi o sprožitvi formalnega postopka preiskave, da priglašeni sistem tudi ne izpolnjuje pogojev iz oddelka D.3.3.1 (54). Nadzorni organ ni mogel ugotoviti, ali so vzpostavljeni parametri, ki bi zagotovili, da prag iz oddelka D.3.3.1 (54) ne bi bil nikoli presežen. Ni bilo niti zagotovila, da bi bili v izračun vključeni samo naložbeni stroški (oddelek D.3.3.1 (54) je omejen na amortizacijo obrata), niti zadostne gotovosti v zvezi s tem, kako je treba določiti diskontno stopnjo, in da pomoč nikoli ne bi preseгла zneska, ki je potreben za dosego neto sedanje vrednosti nič.

Priglašeni energetskega sklad torej ne izpolnjuje standardov združljivosti iz Okoljskih smernic.

⁽⁵⁸⁾ Oddelek II 3.1.1. Odločbe Nadzornega organa 122/05/COL.

2. Podpora za varčevanje z energijo

Naložba v varčevanje z energijo (pojem varčevanja z energijo je opredeljen v oddelku B (7) Okoljskih smernic) se lahko v skladu z oddelkom D.1.3 (25) okoljskih smernic podpre do intenzivnosti pomoči v višini 40 % upravičenih stroškov. Zadevne naložbe so opredeljene v oddelku D.1.6 (31) Okoljskih smernic, in sicer naložbe v zemljišče, zgradbe, stroje in opremo, pod nekaterimi pogoji pa tudi v neopredmetena sredstva. Oddelek D.1.7 (32) Okoljskih smernic omejuje podporo na upravičene stroške, ki so opredeljeni kot dodatni naložbeni stroški, potrebni za izpolnitev okoljskih ciljev. Pomoč za prilagoditev standardom Evropske skupnosti⁽⁵⁹⁾ se lahko dodeli le, če gre za malo ali srednje podjetje.

Nadzorni organ je v svoji odločbi o sprožitvi formalnega postopka preiskave ugotovil, da se podpora ne izračunava v skladu z metodo dodatnih stroškov, kot je določeno v oddelku D.1.7 (32) Okoljskih smernic. Zlasti se ne upošteva 40-odstotni prag iz oddelka D.1.3 (25) Okoljskih smernic. V nasprotju s podporo za naložbe v proizvodnjo obnovljivih virov energije se 40-odstotni prag pri ukrepih varčevanja z energijo ne sme preseči⁽⁶⁰⁾.

Norveški organi navajajo, da so v praksi sledili pristopu iz Smernic. Nadzorni organ ne zanika, da so posamezne subvencije na podlagi sheme energetskega sklada same po sebi lahko bile združljive z Okoljskimi smernicami. Vendar shema energetskega sklada kot taka – ki ni vsebovala pragov glede intenzivnosti pomoči, niti ni sledila metodi dodatnih stroškov – zaradi tega še ni združljiva z Okoljskimi smernicami.

Ker niso bili vzpostavljeni mehanizmi, na podlagi katerih pomoč, odobrena v okviru tega podporni ukrepa, ne bi preseгла 40-odstotnega praga podpore, pri čemer bi se stroški primerjali s stroški tradicionalne proizvodnje energije, se mora priglašena shema energetskega sklada obravnavati kot nezdržljiva pomoč.

3. Nova energetska tehnologija

Nadzorni organ je v svoji odločbi o sprožitvi formalnega postopka preiskave ugotovil, da nima zadostnih podatkov, da bi lahko ocenil, ali bi se projekti iz te kategorije nanašali na

⁽⁵⁹⁾ Sklicevanje na standard Skupnosti v okviru Sporazuma EGP je izrecno predpisano z Okoljskimi smernicami, glej oddelek A(5) Smernic.

⁽⁶⁰⁾ Oddelek II 3.1.2 odločbe Nadzornega organa o sprožitvi formalnega postopka preiskave, Odločba 122/05/COL.

proizvodnjo obnovljivih virov energije⁽⁶¹⁾. Nadzorni organ tudi ni bil prepričan, da so se projekti nanašali na raziskovalne in razvojne projekte, ki bi jih bilo treba oceniti v skladu s poglavjem 14 o pomoči za raziskave in razvoj Smernic o državni pomoči Nadzornega organa.

Med formalnim postopkom preiskave so norveški organi pojasnili, da se podpora v okviru te kategorije ne bi nanašala na projekte na stopnji raziskav in razvoja, ampak večinoma na projekte obnovljivih virov energije in manj na ukrepe varčevanja z energijo. Iz podatkov, s katerimi so norveški organi ponazorili projekte, združene pod to postavko, je bilo razvidno, da je bila podpora zaenkrat namenjena samo tem kategorijam. Projekt „podpore za novo energetska tehnologijo“ je torej treba obravnavati kot podskupino podpore za naložbe v ukrepe varčevanja z energijo ali proizvodnjo obnovljivih virov energije.

Vendar Nadzorni organ v zvezi s priglašenim energetskega skladom ugotavlja, da, prvič, sistem ni jasno določil, da so projekti nove energetske tehnologije podskupine drugih kategorij podpore in jih je torej treba oceniti na podlagi enakih pravil. Kakor koli že, v zvezi z drugimi podpornimi ukrepi Nadzorni organ ugotavlja, da priglašeni sistem ni vseboval omejitev, ki bi zagotavljale, da se bodo pri podpori za naložbe v proizvodnjo obnovljivih virov energije in ukrepe varčevanja z energijo upoštevali zadevni pragovi ali da bo podpora dodeljena izključno za upravičene naložbene stroške. Na podlagi tega Nadzorni organ ugotavlja, da priglašena podpora ne izpolnjuje zahtev iz Okoljskih smernic.

4. Energetski pregledi

V odločbi o sprožitvi formalnega postopka preiskave je Nadzorni organ ugotovil, da nima zadostnih podatkov za oceno, ali bi bila podpora v okviru te postavke združljiva z okoljskimi smernicami, zlasti na podlagi oddelka D.2 (36) Okoljskih smernic (podpora za mala in srednja podjetja).

V zvezi s to kategorijo podpore so se norveški organi med formalnim postopkom preiskave sklicevali na finsko shemo, na podlagi katere se stroški energetskega pregledov lahko upošteva pri državni podpori (tj. ni omejena na mala in srednja podjetja). Norveški organi poudarjajo, da enako kot finski sistem tudi norveški energetskega sklad podjetjem omogoča, da prejmejo finančno podporo za izvajanje energetskega pregledov in analiz, in sicer kot pomoč pri doseganju uresničljive energetske učinkovitosti ali za naložbe v varčevanje energije ali spremembe ravnanja. Finska shema je omogočala pomoč za pokritje 40 % upravičenih stroškov. Norveška shema je subvencionirala do 50 % upravičenih stroškov.

⁽⁶¹⁾ Oddelek II 3.1.3 odločbe Nadzornega organa o sprožitvi formalnega postopka preiskave, Odločba 122/05/COL.

Prvič, Nadzorni organ ugotavlja, da priglašena shema energetskega sklada ni vsebovala omejitev, ki bi zagotavljale, da podpora takšnih ukrepov ne preseže 40-odstotnega praga pri ukrepih varčevanja z energijo, kot je določeno v oddelku D.1.3 (25) Okoljskih smernic. Zlasti podpora v višini do 50 % upravičenih stroškov ni združljiva z Okoljskimi smernicami.

Drugič, Nadzorni organ meni, da podpora za energetske preglede, povezane izključno s spremembami ravnanja in brez predvidenih naložb, ne more temeljiti na oddelku D.1.3 Okoljskih smernic, ki se nanaša samo na podporo za naložbe. Odobritev Komisije v zvezi s finsko shemo podpore je bila omejena na takšno podporo za naložbe⁽⁶²⁾. Nadaljnja podpora za svetovalne in posvetovalne storitve bi lahko veljala za združljivo z oddelkom D.2 (36) Okoljskih smernic, in sicer v povezavi z aktom, navedenem v točki 1(f) Priloge XV k Sporazumu EGP⁽⁶³⁾ (pomoč za mala in srednja podjetja). Vendar to ni odločilnega pomena za združljivost sheme pomoči, ker energetski sklad kot takšen v ta namen ni vseboval nikakršnih omejitev. Zato je ni mogoče razglasiti za združljivo z Okoljskimi smernicami.

3.1.2 Učno gradivo in izobraževalni ukrepi

Nadzorni organ navaja, da priglašeni učno gradivo in izobraževalni programi niso bili omejeni na mala in srednja podjetja, kot je določeno v aktu, navedenem v točki 1(f) v Prilogi XV k Sporazumu EGP (pomoč za mala in srednja podjetja)⁽⁶⁴⁾. Podpora tudi ni bila omejena na podporo, ki sodi na področje uporabe akta, navedenega v točki 1(d) v Prilogi XV k Sporazumu EGP (pomoč za usposabljanje)⁽⁶⁵⁾. Zato Nadzornemu organu ni treba oceniti, ali se podporni ukrepi lahko upravičijo na podlagi teh skupinskih izjem. Tudi v Okoljskih smernicah tovrstna podpora ni zajeta.

Norveški organi trdijo, da je treba pomoč v okviru energetskega sklada, na splošno ali po delih, oceniti neposredno na podlagi člena 61(3)(c) Sporazuma EGP.

Da bi ugotovili, ali se takšen ukrep lahko odobri neposredno na podlagi člena 61(3)(c) Sporazuma EGP, mora Nadzorni organ ugotoviti, ali je pomoč potrebna za izpolnitev njegovega cilja in ali je z njo sorazmerna.

⁽⁶²⁾ Državna pomoč N 75/2002 – Finska, glej zgornjo op. 26 te odločbe.

⁽⁶³⁾ Glej op. 29 te odločbe.

⁽⁶⁴⁾ Glej op. 29 te odločbe.

⁽⁶⁵⁾ Glej op. 30 te odločbe.

Cilj podpornega ukrepa je bil poglobiti znanje in usposobljenost o možnostih varčevanja z energijo in energetski učinkovitosti. Čeprav so ukrepi varčevanja povezani z naložbami, so v Okoljskih smernicah izrecno določeni kot cilj, za katerega je na voljo državna podpora. Ukrepi za energetsko učinkovitost na splošno prispevajo k izpolnitvi kjotskih ciljev za zmanjšanje toplogrednih plinov, znanje in usposobljenost pa imata pomembno vlogo pri uvedbi in izvajanju ukrepov za energetsko učinkovitost. Kar zadeva nujnost obravnavane podpore, je bil program namenjen razvoju novega gradiva in tečajev, izključeval pa je ohranitev in spremembo obstoječih tečajev, saj naj bi se stroški za to krili s šolninami. Namen podpore v okviru programa je bil spodbuditi oblikovanje potrebnega novega gradiva, saj so norveški organi trdili, da na Norveškem primanjkuje sodobnega učnega gradiva in tečajev.

Pomoč se lahko šteje za sorazmerno in ne izkrivlja trgovine v obsegu, ki bi bil v nasprotju s skupnim interesom. V zvezi s tem je za ugotovitev Nadzornega organa pomembno, da se je shema že končala in zajela samo 33 projektov (eden je bil namenjen posameznikom), izmed katerih je vsak prejel omejen znesek pomoči. Pomoč za 12 projektov, povezanih s podporo subjektom, ki so registrirani kot neprofitne organizacije, je znašala med 50 000 NOK in 918 000 NOK, tj. med 6 900 EUR in 126 970 EUR⁽⁶⁶⁾, samo dva izmed njih pa sta prejela podporo v višini približno 1 300 000 NOK (180 555 EUR). Podpora za univerze in visokošolske ustanove je znašala med 200 000 NOK in 450 000 NOK (med 27 662 EUR in 62 240 EUR), samo eden od podprtih projektov pa je prejel 875 000 NOK (121 023 EUR). Poleg tega Enova nikoli ni nosil vseh stroškov projekta, ampak je svoj prispevek omejil na 50 % teh stroškov. Nadalje se je pri izbiri upravičencev in določitvi zneska pomoči uporabljal postopek javnega razpisa za „pomoč“. Razpisni postopek je tudi zagotavljal, da bo pomoč omejena na potrebni znesek in da bo sorazmerna. Poleg tega se je pomoč nanašala na projekte in torej ni bila pomoč za tekoče poslovanje za zmanjšanje običajnih tekočih stroškov izvajalca. Zato se lahko sklepa, da pomoč ni izkrivljala konkurence v obsegu, ki bi bil v nasprotju s skupnim interesom. Posledično je bila pomoč združljiva s členom 61(3)(c) Sporazuma EGP.

3.1.3 Sklep o priglašenem sistemu

Nadzorni organ ugotavlja, da so norveški organi nezakonito izvajali shemo energetskega sklada in s tem kršili člen 1(3) dela I Protokola 3 k Sporazumu o nadzornem organu in sodišču.

⁽⁶⁶⁾ Devizni tečaj, objavljen na spletni strani Nadzornega organa, je za leto 2003 znašal 7,23.

Telefon za brezplačne informacije organa Enova in obiski na kraju samem niso pomoč v smislu člena 61(1) Sporazuma EGP.

Priglašeni podporni ukrepi za naložbe (proizvodnja obnovljivih virov energije, varčevanje z energijo, energetski pregledi) niso združljivi s členom 61(3)(c) Sporazuma EGP v povezavi z Okoljskimi smernicami.

Podpora, ki je bila med 1. januarjem 2002 in 31. decembrom 2003 dodeljena za razvoj učnega gradiva in izobraževalnih tečajev, je združljiva na podlagi neposredne uporabe člena 61(3)(c) Sporazuma EGP.

3.2 Energetski sklad s spremembami, ki so jih predvideli norveški organi

3.2.1 Podpora za naložbe

1. Podpora za naložbe v proizvodnjo obnovljivih virov energije

Intenzivnosti pomoči, ki jih določajo Okoljske smernice

Kot izhodišče za ocenjevanje norveške sheme pomoči za naložbe bo treba določiti najvišjo razpoložljivo pomoč za posamezni projekt, kot je določeno v Smernicah. Oddelek D.1.3 (27) Okoljskih smernic določa prag pomoči za naložbe, ki jo je treba omejiti na 40 % dodatnih naložbenih stroškov, potrebnih za izpolnitev okoljskih ciljev. Če je treba, se lahko podpre 100 % upravičenih stroškov.

Poleg tega oddelek D.3.3.1 (53) in (54) Okoljskih smernic omogoča pomoč za tekoče poslovanje, in sicer kot nadomestilo za višje naložbene stroške na enoto. Na podlagi točke (54) se lahko odobri podpora za nadomestitev razlike med stroški proizvodnje obnovljivih virov energije in tržno ceno zadevne energije. Vendar mora biti pomoč omejena na amortizacijo obrata, ki se šteje za amortizacijo naložbe. Če država Efte lahko dokaže, da je pomoč nujna zaradi slabe konkurenčnosti nekaterih obnovljivih virov energije, se lahko vključi tudi primeren donos kapitala.

Kot pomoč za tekoče poslovanje se navadno obravnava pomoč, katere namen je, da se podjetje razbremeni stroškov, ki bi jih običajno moralo nositi v okviru svojega rednega poslovanja ali običajnih dejavnosti. Vendar so stroški poslovanja pri obnov-

ljivih virih energije navadno nižji kot pri konvencionalni tehnologiji. Proizvodnja obnovljivih virov energije naj bi po pričakovanih torej dnevno ustvarjala pozitivni denarni tok, to pomeni, da ne potrebuje pomoči, s katero bi zadevna podjetja razbremenili stroškov poslovanja.

Oddelek D.3.3.1 (54) Okoljskih smernic omejuje podporo za amortizacijo obrata (tj. naložbo). Dejansko se nadomestijo višji naložbeni stroški na enoto, ne pa običajni tekoči stroški. Posledično se s pomočjo, dodeljeno na podlagi točke (54), dejansko podpre naložba podjetja. Če bi pomoč poleg amortizacije sredstev zajemala tudi primerno stopnjo donosa kapitala, bi bili zajeti vsi stroški kapitala in pomoč bi v smislu sedanje vrednosti pomenila celotno naložbo. Prihodnje amortizacije kapitala, povečane za zahtevano stopnjo donosa, bi bile v smislu sedanje vrednosti diskontirane po enaki stopnji. Diskontirani stroški bi bili zgornja meja pomoči.

Okoljske smernice omogočajo združitev pomoči za naložbe in pomoči za tekoče poslovanje. Pri izračunu razpoložljive pomoči za tekoče poslovanje je treba upoštevati vsako pomoč za naložbe, dodeljeno zadevnemu podjetju, glej oddelek D.3.3.1 (54) Okoljskih smernic. Zato je treba vsako dodeljeno pomoč za naložbe odšteti od upravičenega zneska pomoči za tekoče poslovanje. To ponazarja, da se prag iz oddelka D.3.3.1 (54) Okoljskih smernic uporablja kot najvišji prag za dodeljevanje pomoči za naložbe projektom obnovljivih virov energije.

Pomoč, dodeljena na podlagi metode neto sedanje vrednosti, ki jo uporablja Enova

Kot je opisano v oddelku I 9.1, točki (4) in (7), te odločbe, se z metodo neto sedanje vrednosti, ki jo uporablja Enova, znesek pomoči izračuna tako, da projekti dosežejo neto sedanjo vrednost nič, kar naj bi bila za razumnega vlagatelja spodbuda za uresničitev projekta na trgu. Pomoč, s katero bi se presegel znesek, potreben za doseg neto sedanje vrednosti nič, ne bo dodeljena. Element pomoči tako lahko izrazimo kot:

$$(\text{diskontirani denarni tokovi}) - (\text{naložbeni stroški}) + (\text{pomoč}) = 0$$

Kot je izraženo zgoraj, se denarni tokovi iz dejavnosti projekta obnovljivih virov uporabijo za poplačilo prvotnih naložbenih stroškov. Projekti obnovljivih virov energije imajo na splošno višje naložbene stroške na enoto kot tradicionalna tehnologija. Zato ustvarjeni čisti dobiček (element diskontiranih denarnih tokov zgoraj) velikokrat ne bo zadostoval za poplačilo potrebne naložbe. Ti projekti so nato upravičeni do elementa pomoči, da bi neto sedanjo vrednost spravili na 0.

Vendar je Nadzorni organ izrazil zaskrbljenost v zvezi z uporabo te metode za izračun pomoči. To pa zato, ker se za upravičene do pomoči lahko štejejo tudi projekti, ki ne ustvarijo pozitivnega denarnega toka. Takšni projekti ustvarijo negativen diskontiran denarni tok, kar bo vodilo do elementa pomoči, ki presega naložbene stroške in posledično največje intenzivnosti pomoči.

Če pa element diskontiranega denarnega toka ostane pozitiven, pomoč za kateri koli projekt nikoli ne bo preseгла naložbenih stroškov. Za rešitev tega vprašanja so norveški organi privolili v spremembo sheme, kot je ponazorjeno pod številko (9) oddelka I.9.1 te odločbe, tako da projekti z negativnim diskontiranim denarnim tokom niso upravičeni do pomoči s strani organa Enova. S tem se zagotovi, da zgornja meja ni presežena, saj je pomoč omejena na naložbene stroške.

Vendar bo pri projektih, ki ustvarijo razmeroma nizek diskontirani denarni tok, element pomoči razmeroma velik, kar bo privedlo do visokih intenzivnosti pomoči. Da se to lahko upraviči, je treba dokazati, da je dodeljena pomoč „nujna“ za uresničitev projektov.

Od nobenega razumnega vlagatelja ne gre pričakovati, da bo uvedel projekt z negativno neto sedanjo vrednostjo. Zato Nadzorni organ meni, da bo izračun neto sedanje vrednosti, izveden na podlagi najboljših razpoložljivih podatkov ob dodelitvi pomoči, zadosten dokaz o nujnosti dodeljene pomoči. Ob uporabi metode neto sedanje vrednosti je treba ustrezno upoštevati posamezno tveganje, ki ga vsak projekt vključuje ob določitvi diskontnih stopenj za naložbo. Po razpravah z Nadzornim organom je Norveška pri organu First Securities naročila neodvisno analizo⁽⁶⁷⁾ za določitev diskontnih stopenj, ki se bodo uporabljale pri ocenjevanju prijavljenih projektov v okviru sheme. V tem poročilu je opredeljena metoda za določitev pravih diskontnih stopenj, ki temelji na finančnih metodologijah najboljše prakse.

Nadalje so norveški organi poudarili, da bi bil Enova vključen samo v naložbeno fazo projektov. Projekti, ki so od organa Enova prejeli podporo za naložbe, po izplačilu enkratnega zneska ne bodo upravičeni do nadaljnje podpore na podlagi Okoljskih smernic. Drugi pozitivni element je, da je pomoč „dana na javni razpis“, to pomeni, da se za podporo potegujejo različni projekti, prejmejo pa jo samo najučinkovitejši projekti, ki zagotavljajo najboljše razmerje med pomočjo in energetske učinkovitostjo. Takšna metoda bo prispevala k temu, da bo podpora dodeljena samo obetavnim projektom in še to samo v potrebnem obsegu.

⁽⁶⁷⁾ Dopis First Securities organu Enova z dne 16. decembra 2004.

Posebne določbe za biomaso

Izjema k zgoraj navedenemu so projekti v zvezi z biomaso. Določbe D.3.3.1 (55) Okoljskih smernic pri takšnih projektih omogočajo skupno zgornjo mejo, ki je višja od naložbenih stroškov. To pa zato, ker so za te projekte značilne nizke naložbe, toda visoki tekoči stroški. V zvezi s temi projekti Nadzorni organ meni, da se pomoč lahko razdeli na podlagi izračunov neto sedanje vrednosti, ne da bi bili omejitev za to naložbeni stroški.

Verjetne intenzivnosti pomoči

V zgornji razpravi so bile obravnavane največje intenzivnosti pomoči. Vendar bodo dejanske intenzivnosti pomoči znatno nižje za večino projektov, upravičenih do pomoči iz organa Enova. To pa zaradi dejstva, da so stroški poslovanja projektov obnovljivih virov energije na splošno nizki, kar bo povzročilo diskontirane denarne tokove, ki so višji kot pri konvencionalni tehnologiji. Ker Enova dodeljuje pomoč stroškovno najučinkovitejšim projektom na podlagi notranjega natečaja, se lahko pričakuje, da bo večina projektov pripeljala do elementov pomoči v okviru 100-odstotnega praga dodatnih naložbenih stroškov, kot je določeno v oddelku D.1.3 (27), najvišja zgornja meja na podlagi oddelka D.3.3.1 (54) pa bo dosežena le redko. To potrjuje ocena doslej podprtih projektov proizvodnje obnovljivih virov energije. V povprečju je bila intenzivnost pomoči za podprte projekte vetrne energije, daljinskega ogrevanja in bio energije približno 24 % vseh naložbenih stroškov, pri čemer je največja intenzivnost pomoči za en projekt vetrne energije znašala 68 %, za projekt bio energije pa 50 % vseh naložbenih stroškov⁽⁶⁸⁾. Ker pa se lahko dokaže, da metoda neto sedanje vrednosti v nobenem primeru ne povzroči prekomernega nadomestila glede na smernice, tega ni treba podrobneje ponazoriti.

Skratka, Nadzorni organ meni, da na podlagi sprememb, ki so jih navedli norveški organi, metoda neto sedanje vrednosti za razdelitev pomoči upošteva prag, določen v Okoljskih smernicah, še zlasti oddelek D.3.3.1 (54).

Brez nadaljnje pomoči

Nadzorni organ je bil v svoji odločbi o sprožitvi formalnega postopka preiskave zaskrbljen tudi glede tega, ali bi projekti, ki so se financirali iz energetskega sklada, prejeli nadaljnjo pomoč države, ne glede na to, ali bi se ta podpora štela za državno pomoč v smislu člena 61(1) Sporazuma EGP ali ne, glej oddelek D.3.3.1 (54) Okoljskih smernic. Nadzorni organ se je bal, da bi takšna nadaljnja pomoč lahko povzročila nepotrebno financiranje, ker bi podpora organa Enova za projekte že povzročila neto sedanjo vrednost nič, vključno s primerno stopnjo donosa, in bi torej morala zadostovati za sprožitev uresničitve projekta.

⁽⁶⁸⁾ Glej zgornji oddelek I.6 te odločbe.

Norveški organi so poudarili, da bi bil Enova vključen samo v naložbeno fazo projekta in da bi projekt prejel samo najnižji enkratni znesek za sprožitev naložbe in nič več. Med formalnim postopkom preiskave so norveški organi tudi pojasnili, da bi se pri izračunu denarnega toka projekta upoštevali vsi prihodki. To naj bi vključevalo dohodek iz drugih vrst posredovanja države, tudi če se ne šteje za državno pomoč. Če se državna podpora šteje za državno pomoč, je treba o tem obvestiti Nadzorni organ, da se ugotovijo finančne potrebe projekta.

Glede možne vzpostavitve norveškega trga zelenih certifikatov⁽⁶⁹⁾ pogodba z upravičencem izrecno vsebuje določbo o vračilu podpore, dodeljene iz energetskega sklada, da bi se izognili podpori iz dveh virov. Podpora za projekt se nadalje izplačuje po obrokih, ki se lahko prilagodijo, če so stroški projekta nižji od pričakovanih. Po zaključku pogodbe o pomoči (tj. po plačilu zadnjega obroka) bo Enova izvedel končno oceno in takrat bo mogoča prilagoditev, če bo Enova ugotovil, da je prejemnik pomoči predložil zavajajoče podatke ali da je projekt prejel drugo državno podporo. Na podlagi zgoraj navedenega Nadzorni organ meni, da so pogoji iz oddelka D.3.3.1 (54) Okoljskih smernic izpolnjeni.

Brez podpore za projekte z negativno sedanjo vrednostjo

V odločbi o sprožitvi formalnega postopka preiskave se je Nadzorni organ bal, da bo energetski sklad podprl tudi projekte, katerih neto sedanja vrednost je tudi z dodeljeno podporo energetskega sklada še vedno negativna. Norveški organi sedaj navajajo (glej številko (9) oddelka I.9.1 te odločbe), da projekti, ki pod običajnimi pogoji poslovanja v času naložbe ustvarijo negativni dobiček pred obrestmi, davki in amortizacijo, ne morejo prejeti nikakršne pomoči. Pomisleki Nadzornega organa so bili tako upoštevani.

2. Ukrepi varčevanja z energijo

Norveški organi predlagajo spremembo priglašene sistema (glej oddelek I.9.2 te odločbe) in pri podpori za ukrepe varčevanja z energijo nameravajo uporabiti „metodo dodatnih stroškov“, določeno v oddelku D. 1.3 (25), oddelku D.1.6 (30),(31), in oddelku D.1.7 (32) Okoljskih smernic. Upoštevacjo se tudi intenzivnosti pomoči v višini 40 % upravičenih stroškov z možnostjo dodatnih 10 odstotnih točk za mala in srednja podjetja.

⁽⁶⁹⁾ Zeleni certifikat se običajno razume kot najnižja cena, ki jo določi država in ki jo distributer plača proizvajalcu „zelenih energij“. Lahko se zgodi, da takšni zeleni certifikati v posameznem primeru ne pomenijo državne pomoči v smislu člena 61(1) Sporazuma EGP. Norveški organi so se skupnemu zelenemu certifikatu s Švedsko odpovedali februarja 2006.

Nadzorni organ navaja, da je ta metoda v skladu z Okoljskimi smernicami in torej združljiva z delovanjem Sporazuma EGP.

3. Nove energetske tehnologije

Norveški organi potrjujejo, da je podpora v okviru te kategorije samo podskupina v okviru podpore za naložbe v proizvodnjo obnovljivih virov energije in ukrepe varčevanja z energijo.

Če se za to kategorijo podpore uporabljajo zadevna merila za izračun, ki se uporabljajo pri podpori za naložbe v proizvodnjo obnovljivih virov energije (oddelek I.9.1) in ukrepe varčevanja z energijo (glej I.9.2 te odločbe), je treba podporo v okviru te kategorije ocenjevati na podlagi istih meril. Potemtakem bo združljiva z Okoljskimi smernicami.

4. Energetski pregledi

Nadzorni organ ugotavlja, da se podpora za stroške energetskih pregledov in energetskih analiz lahko dodeli na podlagi oddelka D.1.3 (25) v povezavi z oddelkom D.1.6 (31) in oddelkom D.1.7 (32) Okoljskih smernic. Nadzorni organ se strinja, da energetski pregledi, študije izvedljivosti in energetske analize pogosto pomenijo nujne ocene za ugotovitev, kateri ukrepi varčevanja z energijo zaslužijo naložbo in kateri ne⁽⁷⁰⁾. Če so stroški energetskih pregledov neposredno povezani z naložbo v varčevanje z energijo, se Nadzorni organ strinja, da so upravičeni. Pomoč, dodeljena na tej podlagi, ne sme preseči praga 40 % zadevnih upravičenih stroškov, z možnostjo dodatnih 10 odstotnih točk za mala in srednja podjetja, glej oddelek D.1.5 (30) Okoljskih smernic.

Kar zadeva energetske preglede, ki se izvajajo s ciljem, da se uvede sprememba v ravnanju ali sistemu, Nadzorni organ meni, da ni nobene možnosti za odobritev takšne pomoči, ki ni neposredno povezana z naložbami v varčevanje z energijo. Takšna možnost se lahko predvidi samo za mala in srednja podjetja. Oddelek D.2 (36) Okoljskih smernic omogoča podporo za svetovalne in posvetovalne storitve za mala in srednja podjetja, in sicer v povezavi s členom 5 akta, navedenega v točki 1(e) Priloge XV k Sporazumu EGP (pomoč za mala in srednja podjetja)⁽⁷¹⁾.

⁽⁷⁰⁾ S takšnimi stroški se je strinjala tudi Evropska komisija v Državni pomoči N 75/2002 – Finska, glej zgornjo op. 26.

⁽⁷¹⁾ Glej zgoraj, op. 29 te odločbe.

3.2.2 Učni in izobraževalni ukrepi

Nadzorni organ navaja, da takšna shema podpore še ni bila uvedena in da bi bila vsakršna nova shema priglašena Nadzornemu organu, zato ni potrebe, da bi opredeljevali sprejemljivost takšnih prihodnjih in zaenkrat še hipotetičnih podpornih ukrepov v okviru določb EGP o državni pomoči.

3.2.3 Mehanizem financiranja

V skladu z ustaljeno sodno prakso ukrepa pomoči ni mogoče ločiti od metode, s katero se financira. Kot je menilo Evropsko sodišče, lahko zaradi mehanizma financiranja sheme podpore celotna pomoč postane nezdružljiva s skupnim trgom⁽⁷²⁾, še zlasti če vključuje diskriminatorne vidike. Mehanizem financiranja se mora upoštevati skupaj s shemo pomoči še zlasti takrat, kadar se za financiranje sheme pomoči izrecno uvede dajatev kot v primeru energetskega sklada. Takšna dajatev lahko velja za ukrep z učinkom, enakovrednim količinskimi omejitvam, če v celoti izravna obremenitev, ki jo nosi domači proizvod (kar v tem primeru ne drži), ali lahko pomeni diskriminatorno notranjo dajatev, če takšno obremenitev deloma izravna⁽⁷³⁾. Pri ocenjevanju takšnega izravnalnega učinka je treba določiti finančno enakovrednost dajatve in ugodnosti, dodeljenih domačim proizvodom⁽⁷⁴⁾. V nekaterih primerih Sodišče ni analiziralo le obračunavanja dajatve, ampak tudi njeno uporabo⁽⁷⁵⁾. Ker se energetski sklad financira z dajatvijo na tarifo za dobavo, ki zadeva tudi uvoženo energijo, je treba v tem primeru oceniti financiranje sheme pomoči z davkom podobno dajatvijo.

Energetski sklad ne razlikuje med tujimi in domačimi proizvajalci obnovljivih virov energije ali podjetji, ki bi rada vlagala v ukrepe varčevanja z energijo, novo energetske tehnologije ali izvajanje energetskih pregledov. Norveški organi so ponazorili, da je doslej osem projektov drugih proizvajalcev iz EGP prejelo podporo iz energetskega sklada. Poleg tega ni samodejne enakovrednosti med dejavnostjo, za katero se obračuna dajatev (proizvodnja energije, ki izhaja iz vodne energije in uvoza), in projekti, subvencionirani v okviru energetskega sklada. Dajatev se obračuna na ravni distribucije energije, tj. ne neposredno na proizvodnjo⁽⁷⁶⁾. Tudi če bi se trdilo, da to posredno vpliva na proizvodne stroške, pa pri pomoči, ki jo izplačuje Enova, nimajo samodejne prednosti proizvajalci, katerih energija je posredno zavezana dajatvi. Pomoč se večinoma nameni za nove obnovljive vire energije, trenutno z izjemo vodne energije.

⁽⁷²⁾ Zadevi C-261/01 in C-262/0, *Belgische Staat proti Calster, Cleeren, Openbaar Slachthuis NV*, [2003] Recueil, I-12249, odstavki 46, Zadeva C-47/69 *Francija proti Komisiji* [1970] Recueil, 487, odstavki 4.

⁽⁷³⁾ Zadeva C-72/92 *Firma Herbert Scharbatke GmbH proti Zvezni republiki Nemčiji* [1993] Recueil, I-5509, z napotilom na člen 95, zdaj 90 Pogodbe ES. Člen 14 Sporazuma EGP je enak členu 90 Pogodbe ES.

⁽⁷⁴⁾ Zadeva C-266/91 *Celulose Beira Industrial SA proti Fazenda Pública* [1993] Recueil, I-4337.

⁽⁷⁵⁾ Zadeve C-78/90 do C-83/90 *Compagnie Commerciale de l'Ouest in drugi* [1992] Recueil, I-1847.

⁽⁷⁶⁾ Evropska komisija je podobno strukturo odobrila v Odločbi Komisije N 707/2002, zgornja op. 42.

Pri ukrepih varčevanja z energijo in energetskih pregledih je vsako podjetje lahko deležno teh podpornih ukrepov. Zato ni mogoče ugotoviti, da uvožena energija plačuje za ugodnosti domačih proizvajalcev in da se na podlagi tega dajatev, ki jo plačujejo domači proizvajalci (vodne) energije, izravna z ustreznimi ugodnostmi.

Uporaba prihodkov od dajatve je povezana s pomočjo, ki jo Nadzorni organ šteje za združljivo, kot je razvidno iz zgornjega oddelka II 3.2 te odločbe. Sprejeto je bilo, da je dajatev glede na količino sklada z načelom plača povzročitelj obremenitve, zato se lahko sprejme na podlagi člena 61(3)(c) Sporazuma EGP in Okoljskih smernic, ki določajo to načelo. Posledično Nadzorni organ nima pripomb k sistemu, ki temelji na količini⁽⁷⁷⁾.

3.2.4 Sklep o energetskega sklada s spremembami, ki so jih predlagali norveški organi

Nadzorni organ ugotavlja, da sta podpora za naložbe v proizvodnjo obnovljivih virov energije, ukrepe varčevanja z energijo in nove energetske tehnologije ter podpora za energetske preglede združljivi z delovanjem Sporazuma EGP, če norveški organi uporabljajo shemo energetskega sklada, določeno:

— v oddelku I 9.1, številke (1)–(12), te odločbe pri podpori za naložbe v proizvodnjo obnovljivih virov energije;

— v oddelku I.9.2, številke (1)–(5), te odločbe pri ukrepih varčevanja z energijo;

— v oddelku I.9.3 te odločbe pri novi energetske tehnologiji;

— v oddelku II.3.2.1 (4) te odločbe pri energetskih pregledih.

4. Vračilo

Kot je Nadzorni organ ugotovil v oddelku II 3.1.3 te odločbe, priglašeni podporni ukrepi za naložbe v proizvodnjo obnovljivih virov energije, varčevanje z energijo in nove energetske tehnologije ter podpora za energetske preglede niso združljivi z delovanjem Sporazuma EGP.

⁽⁷⁷⁾ Glej pripombe v Odločbi Komisije N 707/2002, zgornja op. 42, in N 533/01 – *Irska, pomoč za spodbujanje obnovljivih virov energije na Irskem*.

V skladu s členom 14 dela II Protokola 3 k Sporazumu o nadzornem organu in sodišču Nadzorni organ v primerih nezakonite pomoči, za katero se ugotovi, da je nezdržljiva, zadevni državi Efte praviloma odredi, da mora od prejemnika zahtevati vračilo pomoči.

Nadzorni organ meni, da ni splošnih načel, ki bi v obravnavanem primeru preprečevala vračilo. V skladu z ustaljeno sodno prakso je odprava nezakonite pomoči z vračilom logična posledica ugotovitve njene nezakonitosti. Vračilo nezakonito dodeljene državne pomoči zaradi vzpostavitve prejšnjega stanja se zato načeloma ne more obravnavati kot ukrep, ki je nesorazmerno s cilji Sporazuma EGP glede državne pomoči. Z vračilom pomoči prejemnik izgubi ugodnost, ki jo je imel v primerjavi s konkurenti na trgu, in vzpostavi se stanje pred dodelitvijo pomoči⁽⁷⁸⁾. Iz te funkcije vračila pomoči tudi izhaja, da Nadzorni organ praviloma, razen v izjemnih okoliščinah, ne prestopi meja svoje proste presoje, ki jo priznava sodna praksa Sodišča, če od zadevne države Efte zahteva vračilo zneskov, dodeljenih kot nezakonito pomoč, ker samo vzpostavlja prejšnje stanje⁽⁷⁹⁾. Poleg tega se podjetja, ki jim je bila dodeljena pomoč, ob upoštevanju obveznosti nadzora nad državno pomočjo, ki ga Nadzorni organ izvaja na podlagi Protokola 3 k Sporazumu o nadzornem organu in sodišču, načeloma ne morejo oprijeti legitimnega pričakovanja, da je pomoč zakonita, razen če je bila dodeljena v skladu s postopkom iz določb navedenega protokola⁽⁸⁰⁾. V obravnavanem primeru ni vidnih izjemnih okoliščin, ki bi povzročile legitimna pričakovanja upravičencev do pomoči.

Vračilo mora vključevati obrestne obresti v skladu s členom 14(2) dela II Protokola 3 k Sporazumu o nadzornem organu in sodišču ter členoma 9 in 11 Odločbe Nadzornega organa 195/04/COL z dne 14. julija 2004.

Nadzorni organ bi rad tudi poudaril, da nalog za vračilo iz te odločbe ne vpliva na to, ali posamezne subvencije, dodeljene na podlagi štirih zgoraj navedenih ukrepov, ne pomenijo državne pomoči, ali pa se lahko kot takšne v celoti ali deloma obravnavajo kot združljive z delovanjem Sporazuma EGP, in sicer v naknadni odločbi Nadzornega organa ali na podlagi uredb o skupinskih izjemah.

Če so posamezne subvencije, dodeljene na podlagi štirih zgoraj navedenih ukrepov, priglašeni v dopisu z dne 5. junija 2003, že upoštevale pogoje, ki jih v tej odločbi Nadzorni organ nalaga priglašenim podpornim ukrepom (glej spodnji člen 4 te

⁽⁷⁸⁾ Zadeva C-350/93 *Komisija proti Italiji* [1995] Recueil, I-699, odstavek 22.

⁽⁷⁹⁾ Zadeva C-75/97 *Belgija proti Komisiji* [1999] Recueil, I-3671, odstavek 66, in Zadeva C-310/99 *Italija proti Komisiji* [2002] Recueil, I-2289, odstavek 99.

⁽⁸⁰⁾ Zadeva C-169/95 *Španija proti Komisiji* [1997] Recueil, I-135, odstavek 51.

odločbe), so združljive z delovanjem Sporazuma EGP in nalog za vračilo potem zanje ne velja.

5. Obveznost letnega poročanja/Smernice o energetskega sklada

Norveški organi morajo Nadzornemu organu oddati letna poročila v skladu s členom 21(1) dela II Protokola 3 k Sporazumu o nadzornem organu in sodišču in členom 5(1) v povezavi s Prilogo III Postopkovnega sklepa 195/04/COL z dne 14. julija 2004.

V skladu s členom 5(2) Postopkovnega sklepa Nadzornega organa 195/04/COL z dne 14. julija 2004 morajo norveški organi predložiti tudi informacije o vsakem od petih največjih podprtih projektov, za:

- (a) podporo za naložbe v proizvodnjo obnovljivih virov energije,
- (b) naložbe v varčevanje z energijo,
- (c) novo energetske tehnologije in
- (d) energetske preglede.

Poročilo mora zlasti vsebovati izračun zadevne neto sedanje vrednosti in ponazoriti, kako je bila določena tržna cena te energije. Poleg tega je treba zagotoviti seznam naloženih stroškov projektov.

Kar zadeva podporo za projekte biomase, mora poročilo vsebovati tudi podatke, ki dokazujejo, da so skupni stroški, ki jih podjetja nosijo po amortizaciji obrata, še vedno višji od tržne cene energije.

Smernice za podporo s strani organa Enova/energetskega sklada

Nadzorni organ nadalje ugotavlja, da se morajo pogoji, ki jih je Nadzorni organ določil v tej odločbi, vključiti v knjigo o pomoči organa Enova/energetskega sklada, ki določa pravila za dodeljevanje podpore, ali se pretvoriti v katero koli drugo ustrezno obliko smernic o izvajanju podpornih ukrepov. Različico teh smernic je treba Nadzornemu organu predložiti najpozneje v šestih mesecih po sprejetju te odločbe –

SPREJEL NASLEDNJO ODLOČBO:

Člen 1

V okviru energetskega sklada pomenijo naslednji ukrepi, ki so jih norveški organi priglasili v dopisu z dne 5. junija 2003 (št. dok. 03-3705-A, evidentiran pod zadevo SAM 030. 03006), državno pomoč v smislu člena 61(1) Sporazuma EGP:

- (a) podpora za naložbe v proizvodnjo obnovljivih virov energije;
- (b) podpora za naložbe v ukrepe varčevanja z energijo;
- (c) podpora za naložbe v nove energetske tehnologije;
- (d) podpora za energetske preglede in
- (e) podpora za učno gradivo in izobraževanje med 1. januarjem 2002 in 31. decembrom 2003.

Člen 2

- (a) Telefon za brezplačne informacije in program obiskov na kraju samem v okviru sheme energetskega sklada, priglašena v dopisu z dne 5. junija 2003 (št. dok. 03-3705-A), ne pomenita državne pomoči v smislu člena 61(1) Sporazuma EGP.
- (b) Program za energetske učinkovitost v občinah ne pomeni državne pomoči, če je podpora omejena na funkcijo osebe javnega prava občin.

Člen 3

Ukrep, naveden v členu 1(e) te odločbe, je združljiv z delovanjem Sporazuma EGP.

Člen 4

Podporni ukrepi za naložbe v proizvodnjo obnovljivih virov energije, varčevanje z energijo, novo energetske tehnologije in energetske preglede so združljivi z delovanjem Sporazuma EGP v smislu člena 61(1) Sporazuma EGP, ob upoštevanju pogojev, opredeljenih v tem členu.

- (a) Podpora za naložbe v proizvodnjo obnovljivih virov energije

Da je pomoč v skladu z oddelkom D.3.3.1 (54) Okoljskih smernic, mora kumulativno izpolnjevati merila, določena v oddelku I.9.1, številke (1)–(12), te odločbe.

- (b) Podpora za naložbe v varčevanje z energijo

Da je pomoč v skladu z oddelki D.1.3 (25), D.1.6 (30), (31) in D.1.7 (32) Okoljskih smernic, mora kumulativno izpolnjevati merila, določena v oddelku I.9.2, številke (1)–(5), te odločbe.

- (c) Podpora za novo energetske tehnologije

Pomoč za podporo novi energetske tehnologiji se lahko dodeli v skladu z merili, opredeljenimi v členu 4(a) te odločbe, kar zadeva tehnologijo, ki vključuje podporo za naložbe v proizvodnjo obnovljivih virov energije, in v členu 4(b) te odločbe, če se podpora v obliki pomoči za novo energetske tehnologije nanaša na naložbe v varčevanje z energijo.

- (d) Podpora za energetske preglede/energetske analize

Pomoč za energetske preglede mora biti neposredno povezana z naložbo, ki se nanaša na varčevanje z energijo, in ne sme preseči 40 % upravičenih stroškov, z možnostjo dodatnih 10 odstotnih točk za mala in srednja podjetja. Upravičeni stroški so opisani v oddelku I.9.1, op. 35 te odločbe.

Podpora, dodeljena za energetske preglede, ki niso povezani z naložbami v varčevanje z energijo, in npr. zadevajo spremembe ravnanja ali sistema, se lahko dodeli samo v skladu s pogoji, določenimi v oddelku D.2. (36) Okoljskih smernic v povezavi z aktom, navedenim v točki 1(e) Priloge XV k Sporazumu EGP.

Člen 5

- (a) Norveški organi morajo Nadzornemu organu oddati letna poročila v skladu s členom 21(1) dela II Protokola 3 k Sporazumu o nadzornem organu in sodišču ter členom 5(1) v povezavi s Prilogo III Postopkovne odločbe Nadzornega organa 195/04/COL z dne 14. julija 2004.

(b) V skladu s členom 5(2) Postopkovne odločbe Nadzornega organa 195/04/COL z dne 14. julija 2004 morajo norveški organi predložiti tudi informacije o vsakem od petih največjih projektov, ki so prejeli podporo, za:

1. podporo za naložbe v proizvodnjo obnovljivih virov energije,
2. naložbe v varčevanje z energijo,
3. novo energetska tehnologijo in
4. energetske preglede.

Poročilo mora zlasti vsebovati izračun posamezne neto sedanje vrednosti, vključno z diskontno stopnjo, ki jo uporablja energetski sklad, in ponazoriti, kako je bila določena tržna cena zadevne energije. Poleg tega je treba zagotoviti seznam naložbenih stroškov projektov na podlagi člena 5(b) te odločbe.

Če podporo prejemajo projekti v zvezi z biomaso, mora poročilo vsebovati tudi podatke, ki dokazujejo, da so skupni stroški, ki jih podjetja nosijo po amortizaciji obrata, še vedno višji od tržne cene energije.

(c) Norveški organi morajo Nadzornemu organu predložiti tudi novo različico smernic za izvajanje podpore energetskega sklada, in sicer v šestih mesecih po sprejetju te odločbe.

Člen 6

- (a) Ukrepi, navedeni v členu 1(a)–(d) te odločbe in priglašeni v dopisu z dne 5. junija 2003 (št. dok. 03-3705-A), niso združljivi z delovanjem Sporazuma EGP.
- (b) Posamezne subvencije, dodeljene v okviru zgornjih ukrepov, ki že izpolnjujejo merila, določena v členu 4 odločbe, so združljive z delovanjem Sporazuma EGP.

Člen 7

Če Norveška tega še ni storila, mora s takojšnjim učinkom razveljaviti ukrepe, navedene v členu 6(a) te odločbe, in jih nadomestiti z ukrepi, ki izpolnjujejo pogoje, opredeljene v členu 4 te odločbe.

Člen 8

Norveški organi sprejmejo vse potrebne ukrepe, da se od upravičencev izterja pomoč, ki je navedena v členu 6(a) te odločbe in jim je bila nezakonito dodeljena, od katere se odšteje morebitno že izvedeno vračilo.

Vračilo se izvede nemudoma in v skladu s postopki nacionalnega prava, če ti omogočajo takojšnjo in učinkovito izvršitev te odločbe. Pomoč, ki jo je treba vrniti, vključuje obresti in obrestne obresti od datuma, ko je bila pomoč prejemnikom na voljo, do datuma njenega vračila. Obresti se izračunajo na podlagi členov 9 in 11 iz Odločbe Nadzornega organa EFTA št. 195/04/COL.

Člen 9

Norveški organi v dveh mesecih po uradnem obvestilu o tej odločbi Nadzorni organ EFTA obvestijo o ukrepih, sprejetih za njeno upoštevanje.

Člen 10

Ta odločba je naslovljena na Kraljevino Norveško.

Člen 11

Besedilo v angleškem jeziku je edino verodostojno.

V Bruslju, 3. maja 2006

Za Nadzorni organ EFTA

Bjørn T. GRYDELAND
Predsednik

Kurt JÄGER
Član kolegija